

Základové víry.

Čtvero přednášek

Jindřicha Eduarda Manninga,

kardinala arcibiskupa Westminsterského.

Z angličtiny přeložil bývalý kooperátor na tiskárně
u Rožnova

✿ ✿ ✿ † P. Tomáš Mlčoch.

Cena 40 halířů.

V Brně 1900.

Tiskem a nákladem papežské
knihovny benediktinů rajhrad.

Duchovní knihovna

(dříve ascetická biblioteka)

vychází v tiskárně benediktinské ve volných sešitech.

Celoroční předplatné jest 4 K

za nejméně 60 tiskových archů vkusné úpravy.

Jednotlivá čísla prodávají se také zvláště, ale za cenu přiměřeně zvýšenou.

V „Duchovní knihovně“ roku 1898. vydány spisy:

Mše svatá, největší poklad na světě.

Vzdělávací kniha pro křesť. lid od Dra. Waltra. Přeložil Jan Nep. Konečný.

2 díly. Str. 448. — Cena 2 K 30 h.

Svatý Stanislav Kostka,

patron mládeže.

Přeložil Al. Štěp. Stran 169. Cena 1 K 30 h.

Ježíš, moje všecko.

Eucharistický měsíce.

Stran 67. — Cena 36 h.

Křesťanské napomínky

k hlavním mravním ctnostem a zvláštním povinnostem.

Vzdělal J. B. Podstránský, farář. — Str. 195. — Cena 1 K 46 h.

Měsíc Panny Marie

Naší milé Paní

nejsv. Svátosti oltářní.

Stran 139 — Cena 70 h.

Základové víry.

Čtvero přednášek.

Napsal

Jindřich Eduard Manning,

• kardinal arcibiskup Westminsterský.

Z angličtiny přeložil

† Tomáš Mlčoch,

bývalý kooperátor na Hutisku u Rožnova.

V Brně, 1900.

Tiskem a nákladem knihtiskárny benediktinů rajhradských v Brně.

Přednáška 1.

Zjevená pravda jest určita a jista.

»To je život věčný, aby poznali Tebe jediného pravého Boha a jehož Jsi poslal, Ježíše Krista.« (Jan 17, 3.)

ým úmyslem jest mluvit o základech víry; nemyslím o zvláštních naukách bohovědy katolické, nýbrž o základech, na kterých spočívá veškerá víra.

O této látce je nesnadno mluvit, dílem, že je suchopárná a úvodní, dílem, že není snadno dotýkati se předmětu tak dlouho sporného a nemluvit tonem nějak sporným. Avšak pokládal bych za zneuctění svatosti víry samé pojednávaje látku tak svatou a potřebnou po způsobu věci pouze sporné. Hodlám tedy mluvit ku slávě Páně a dá-li Bůh, pomoci těm, kdo hledají pravdu. Stanovit široké a jisté základy, na kterých věříme, je vždycky nutno, protože cíl člověka je život věčný a k tomuto cíli

vede poznání Boha a kterého poslal, Ježíše Krista; a protože žádá veškerá bytost naše mravní a rozumová a duchová, bychom měli dobré poznání a poznáním se spojili s myslí a vůlí Boží.

A co je vždy potřebno, je zvláště potřebno nyní. Nebo tato země druhdy osvícená, druhdy sjednocená se společným pokladem křesťanství a vštípená v duchovní kmen vinný, jehož každou větví a ratolestí obíhá život a pravda, byla odtržena před třemi sty lety z úmyslů nešlechetných od světa křesťanského a vyrvána z jednoty s Kristem. Jaké jsou od té doby dějiny v Anglii? Rozkol, který zahnal Anglii od božské pravdy, zahnal ji také od zřídla jistoty; rozdvojivši se s církví všeobecnou, přesadila Anglie zásady rozkolnické i do svojí země. Anglie vystoupivši z jednoty katolické padla jako kus břehu pod tíhou a váhou. Anglie, Škotsko a Irsko se od sebe oddělilo své vlastní majíc náboženství, své vlastní pravidlo víry. S rozkolem povstal rozpor, s rozporem nejistota, spor a pochyba.

A tu ještě nebylo konce. Táž zásada rozkolnická, která roztrojila troje království, rozšiřovala se ještě dále. Dělení za dělením bylo v každé krajině. Každá církev protestantská chovala ve svém zřízení původ a zánik, totiž soukromý úsudek. Soukromý úsudek přiváděl u jednotlivců rozkol za rozkolem, až o nás jeden spisovatel pověděl, že za věku sedmnáctého, za převahy protestantské se počítalo na sto až dvě stě sekt rázu protestantského.

Avšak jsou příčiny a úkazy nám bližší, které nás nutí více než kdy obrátiti se k důvodům jistoty a položití základ k víře ještě jednou. Ústava pokládaná od mnohých tak dlouho za církev, sbor s podáním tří set let, udržovaný mocí tohoto národa silného, chráněný zákonem a zákonodárstvím, s důstojnostmi a hodnostmi státními, s rozsáhlým majetkem a velikými penězi — a co je vzácnější — s poklady, které nashromáždila církev a o které byla násilím oloupena, s universitami, kolejemi a školami, tento sbor rozsáhlý rozumu vzdělaného, objímající národní život s veškerou silou a vyspělostí byl ve chvíli nebezpečné tázán o víru — a vyhnul se odpovědi. Žádáno bylo, aby mluvil jako učitel Bohem poslaný, ale nemohl, protože Bůh ho neposlal. A tak zmařena byla u protestantů v této zemi poslední naděje v jistotu a ukázána neschopnost sboru k učení. Oznámilť sbor, o kterém bez důvodu věřili, že má díl na božském úkolu církve, že je svým posláním a učením dílem lidským.

Co vidíme v této zemi? Sekt bez počtu pořád se dělících; každá stejně věrohodná, všechny sobě odporující; a ta vrchní společnost, která si osobuje pravomoc v učení, je také založena na vnitřním odporu. Čím se to stalo? Tím, že nechali pravidla víry a zničili důvod jistoty. Osvětleme to blízkým příkladem: Mysleme si, že by v tomto velikém městě obchodním, kde lidé od východu a západu horečně a zimničně kupují a prodávají, vyměňují a smlouvají, pravidla a zákony početní byly zrušeny, kolik by z toho

pošlo bludů, kolik sporů, kolik úpadků, kolikerá záhuba! Nebo dejme tomu, že by zanikla v této veliké říši obchodní věda hvězdářská a umění námořnické; břehy veškerého světa by se pokryly rozbitými loděmi našimi. Tak je tomu i ve světě duchovním. Spustí-li se duše pravidla víry, bloudí a hyne.

Konec toho je, že lidé dospěli stanoviska jakoby vědecky určitého, že ve zjevení není určité nauky. Jakoby vskutku pravdu nebylo lze určití. A shledáváme u mužů vážných a i dobrých nepřátelství proti vymezeným pravdám náboženským. Nazývají to dogmatismem. Nestrpí symbolu Athanasiova. Je příliš přesné a jisté. Cítí tak, jako ti, kdo se náhle zastaví nad obrazem Ukřižovaného. Zarazí se nad jeho přesností; a jak se zaleknou nenadálým pohledem na kříž, tak se lekají určité formy víry. Lidé světa nynějšího myslí, že víra nemůže míti určitého výrazu a že ji každý musí hledati a určovati sám. A byť kdo sebe určitěji vyvolil, jeden zákon váže všechny. Ani jeden nemusí býti jist. Každý musí přát bližnímu tolik jistoty, kolik se jí pro sebe dovolává. Je po objektivní jistotě pravdy. Nejvyšším pravidlem je přesvědčení vlastního rozumu. A to je ve zjevení Božím, v té vědě, která je životem věčným.

Pravím tedy za prvé, že veškeré vědění musí býti určito, neboť není vědění bez určitosti. Říkati, že máme známost náboženskou neurčitou, je říkati, že máme barvu nerozeznatelnou. Každá pravda o sobě je tak znatelná jako barvy duhové. Smíchejte je a dostanete směs. Tak se má

věc i s pravdami náboženskými. Zásady určité jako hvězdy nebeské, byvše lidským rozumem zatemněny, pozbývají určitosti a mizí s myslí.

Není to pravdou o každém vědění? Vezměte na příklad vědu. Co by myslil matematik o náčrtku neurčitém? Co by byla nějaká otázka ve fysice jako v optice nebo mechanice nebo strojnictví nebo některém oboru, kde se používá přírody, kdyby nebyla určita? Jak by se dala vysloviti, čím zkusiti? Co jsou dále nejisté dějiny? Dějiny nejsouce památkou děje určitého jsou bájí, pohádkou, smyšlenkou. Kde přestávají určité dějiny, začínají pohádky. Anebo vezměte mravovědu. Co jsou neurčité zákony mravní? Neurčité zákony mravní nevážou. Neurčí-li se zákon, nebude poznán, nebude-li poznán, nežádá poslušnosti naší. Nepraví-li určitě, co mám činiti a co ne, nemá práva nad mým svědomím. A je-li tak ve vědění lidském, tak je tomu především ve vědění božském. Je-li jaké vědění tak přísně a přesně určeno, je to vědění, které Bůh o sobě zjevil. Vskutku je konečno a všude určito: konečno jako pohled na zemi, která je kulatá, a přece, protože ji zrak náš omezený neobstihne, zdá se nám býti širokou rovinou.

Vezměte dále na příklad nejvyšší vědění. Mluvíme-li o moudrosti, dobrotě nebo moci, upíráme mysl na vlastnosti božské. Vidíme-li tyto vlastnosti mravní na konečné bytosti, stále je stejně jmenujeme. Co je vědění o Bohu než nekonečné a určité pochopení pravdy nestvořené a věčné? Vědění, které má Bůh o sobě a skutcích svých, je

vědění božské, vzor a typ veškerého vědění. Sestupme od dokonalostí božských! Není vědění andělské stejně určito, ačkoli v rozumu konečném? A nebylo vědění člověka před pádem určité, ačkoli konečno? A není vědění, které Bůh v lidech zjevením opravil určitým vědáním, účastenstvím na něm samém? Není pravda zjevená v myslí Boha, jenž ji zjevuje, jedna, souhlasná, jasná? Nebyla nauka zjevená na letnici jedna, souhlasná a jasná? A neporozuměli jí apoštolové inspirovaní také jednak souhlasně a jasně? A nebyla nauka hlásaná od inspirovaných těm, kdo uvěřili, jedna, souhlasná a jasná jak před tím? A není tato jednota a souhlasnost a jasnost nauky, kterou Bůh zjevil skrze Ježíše Krista, věrou, již vyznáváme ve svém „věřím“? Naše víra křestní, její podstata i její tvářnost, smysl zřejmý i tajný, článek za článkem je tak určitá, jistá a přesná jako otázka vědecká. Je to už v podstatě pravdy; a kde končí určitost, přestává vědění.

Pozorujme rozdíl mezi konečným vědáním a určitým vědáním. Není věda určita? A přece je také konečna. Theorie o tíži je i určita i konečna. Projdeme jakékoliv odvětví vědy fysické, není-li důkazem též vlastností vědění, určitosti v ponětí a konečnosti v obsahu? Co nám odhalila astronomie? Hvězdnaté nebe, na kterém zkoumáme zákony a převraty těles nebeských. Shledáváme středisko za střediskem a kruhové dráhy po sobě, až konečně dospějeme k tomu středu, který byl již dávno položen za střed všehomíra; a přece i tu praví nyní věda, že pravdě podobně

tento bod středový, o kterém jsme mysleli, že je pevný, je zase oběžnice točící se okolo mocnějšího středu, jehož věda nedostihuje. Tu viděti ráz vědění, určitost a konečnost pospolu. A tak je tomu ve vědě zjevené. Nemáme-li určitého vědění o tom, čemu věříme, budme jisti, že nemáme pravého vědění.

II. Je dále patrné, že vědění musí býti také jisto. Mluvíce o jistotě, myslíme na dvojí. Někdy říkáme, že něco je jisto, jindy že my jsme jisti. Říkajíce, že pravda je jista, míníme tím, že důkazy její jsou buď samozřejmy, nebo tak jasny, že vylučují veškeru pochybu. To je jistota co do předmětu, který se předkládá našemu rozumu. Říkajíce pak, že my jsme jisti, míníme tím, že jsme uvnitř přesvědčení, že jsme schopni patrně dokázati pravdu tu, s kterou souhlasíme. Je tedy jistota mravním citem v nás, výsledním stavem mysli. Jak se ukazuje světlo samo sebou, ale zrak teprve povstává, kdy osvíti oko, tak jistotou se myslí pravda zřejmostí rozum osvěcující nebo jinými slovy rozum pravdou a důvody ovládaný.

To jmenujeme jistotou. Ptám se, není této dvojí jistoty ve zjevení Bohem daném? Nebylo zjevení, které Bůh dal Ježíšem Kristem, s jeho strany jisto přímou patrností úkonu božského, kterým se zjevoval? Není také jisto s naší strany podle učení a víry církve? Nebyl Bůh v těle, aby se zjevil? Nebydlel na zemi, aby učil pravdě? Nemluvil k lidem, aby ho poznali? Nečinil zázraků, aby v Něho uvěřili? Kterého zřejmého důkazu opomenul Bůh,

aby nebyli poznali, že Ježíš Kristus byl opravdu Synem Božím?

A byla-li taková jistota se strany Boha zjevujícího, byla také u těch, kdo ho slyšali. Porozhlédněme se dějinami posvátnými. Neměli proroci jistoty o tom, co viděli a slyšeli? Neměl jistotu Abraham vida tmavý oblak a kouřící pec a ohnivou lampu procházeti polovinami obětními? Nebylo jisto Mojžíšovi, že mu Bůh ukázal vzor na hoře? Nebylo jisto Danielovi, kdy anděl Gabriel náhle přiletěl a dotkl se ho za večerní oběti? Nebylo vše jisto apoštolům a evangelistům, kteří provázeli Pána a řekli: „Co bylo od počátku, co jsme slyšeli, co viděli na vlastní oči, co jsme pilně zkoumali a rukama hmatali, slovo života?“ Nebylo vše jisto dvanácti apoštolům v hořejší světnici? Nebylo vše jisto na letnice? Neměl jistotu sv. Pavel uče v Arabii evangeliu ne od člověka ani z těla a krve, nýbrž ze zjevení Ježíše Krista?“ Nebylo to jisto sv. Janu na Patmu, kdy se před ním otevřelo nebe a budoucnost se ukázala před očima jeho? A nebylo to jisto těm, jimž kázali a psali patriarchové, proroci, apoštolové a evangelisti? A nebylo to církvi jisto až do dneška od té hodiny, kdy poprvé přijala zjevení?

Není tedy první podmínkou víry jistota? Kdo nemá jisté víry, nemá víry. Říkají, že snaha po jistotě pochází z chorobného stavu. Nedychtil Abraham, Mojžíš, Daniel, apoštolové a evangelisté po jistotě víry a neusilovali poznati bez pochybnosti, že k nim mluvil, a poznati s určitou

jistotou, co Bůh k nim mluvil? Byla to chorobná tužba? Jistě nesmí se jí povrhovati. Ale spíše opak je zavržitelný. Jak pak se odvážíme přestati na nejistotě tam, kde běží o pravdu a čest Boží a spásu vlastní duše? To není opravdu bez hříchu.

Říkají dále, že jistota neobstojí s věrou, že pravděpodobnost je ovzduší, kterým se hýbe víra, a že přestává víra, kde zrušíte pravděpodobnost. Uvěřili apoštolové v nejsvětější Trojici z pravděpodobnosti? Uvěřili ve vtělení z domněnky? Snad chodíce po tmě uvěřili v božského Pána?

Kam jsme dospěli? Kam jsme dospěli v této zemi jednou osvícené, jednou sjednocené s církví Boží, jednou plné víry? Hlásána byla nová ctnost: míti nejistotu ve pravdě a vůli Boží; věřiti z pravděpodobnosti! A přece není pravé zjevení božskou jistotou pravdy? Kde začíná víra, přestává nejistota. Neboť víra spočívá na pravdivosti Boha; a co Bůh k nám mluvil a autoritou svojí potvrdil, nemůže býti nejisto.

Přeji si, aby se to, o čem jsem mluvil, netýkalo vás Jste dědici božského dědictví. Jak věda astronomická postupovala s veškerou přesností a pravdou rozumovým podáním od prvních jednoduchých pozorování na rovinách chaldejských až k abstraktním, složitým důkazům časů pozdějších, tak se dostala věda Boží až k vám. V jejím okolí jste se narodili. Znáte ji z mnohých důvodů, z jistoty Boha ji zjevivšího, z Písem s ní sou-

hlasících, oč církve Boží ji chovající, ze sněmů církevních ji určujících, od svaté stolice věk od věku bludy odsuzující a víru zpečetující. Nabyli jste jí s jistotou nepomíjitelnou. Váš vůdce není lidský, nýbrž božský. Proč tedy k vám mluvím?

Protože je vaším úřadem i druhé činiti účastny téhož dědictví. Dovolávám se vaší lásky a trpělivosti ve prospěch jejich. Stav těch, kteří ztratili to, co vám bylo uchováno, nemohu jinak vám znázorniti, než podobenstvím. Myslete si, že bych napsal větu a vám ji ukázal. Přečtete ji a věta přejde, abych tak řekl v podstatu duše vaší; nesmazatelně je vtisknuta do paměti vaší. Rozdělte ji ve dvanáctero kousků a dejte po kousku dvanácti lidem; ať složí větu. Já ji znám, protože jsem ji psal, vy ji znáte, protože jste ji viděli a četli. Oni ji znají jenom po kousku. Každý má kousek, nemoha uhodnouti celku. Tak se má věc se sektami mimo církev Boží. Taková věta napsaná ne lidmi, nýbrž Duchem Božím na osvícený rozum církve, došla nás celá a neporušená. Ale jednotlivá sekta vzala si jenom dílek, odstupujíc od jednoty. Potomci rozkolníků dědí jenom ten dílek. Jako „jest víra ze slyšení“, tak je bohověda ze slyšení, i učení církve katolické pochází ze slyšení se svým ladem, jednotou a určitostí svojí. Kdo neslyšeli nikdy této víry, kterým se nedostalo vědy s veškerou plností, mají jenom úryvek, podle kterého se marně namáhají uhodnouti ostat+k. Vy jim můžete pomoci. Ne sporem, neničíte toho, co už mají. Zahlazovati i částku

víry, je dílem satanovým. Božská cesta pěstovati víru v lidech není bořiti, nýbrž stavěti: přidávati, rozvinovati a zdokonalovati. Každá pravda, kterou kdo má, je zárukou, že máte díl v něm, jak on ve vás. Držte se pevně této pravdy. Přidávejte k ní nejbližší dle pořádku Božího; a tak jej vedte s trpělivostí od pravdy ku pravdě, jakoby články řetězovými a uvažte ho k oltáři Božímu.

A nyní se ptám těch, kdo zavrhnou tyto zásady nyní stanovené a upírají bchovědě znak určitosti a jistoty, na tyto dvě věci:

1. Nejprve se ptám. Čemu věříte? Povězte to. Pomyslete si to. Obrátte na to mysl svou. Napište to v některou klidnou chvíli. Poznejte aspoň, co je to. Vážíte-li si nesmrtelné duše své, věříte-li, že účelem vaší bytosti jest, aby byla spojena s Bohem na věky a že k věčné jednotě této vede poznání Boha skrze Ježíše Krista, netrvejte ani den v nejistotě a neurčitosti pravdy, kterou pokládáte za nevyhnutelně nutnou k spasení.

Opět pravím, povězte to. Nejprve, co věříte o Bohu? Věříte v Otce, Syna, Ducha sv.? Tomu věříte určitě a bez pochybnosti. Věříte ve vtělení Syna Božího? Že v něm jest dvojí a dokonalá přirozenost spojena v jednu osobu nerozdělitelně? Věříte v božství, přítomnost a úkol Ducha svatého? Ale zbývají ještě jiné články víry. Nejprve je „svatá církev katolická“. Čemu věříte v tomto článku víry? Řeknete: „Máme určité a jisté vědění o prvních člancích, ale ne o posledních“. Když přicházím na „svatou

církev katolickou“, přicházím v obor, kde je nejistota po zákonu? Ale nejistota je pochybnost a pochybnost a víra jsou si protivny. Nemůžete pochybovati ve své víře křestní nebo býti nejisti o člancích své víry. Můžeme volně pochybovati na příklad o vstání mrtvých? Proč nemůžeme také býti nejisti, zda je Duch svatý nyní na světě či ne; nebo jsa nyní ve světě, zda má úkol učit? Vy tomu věříte; ale proč tomu věříte a pochybujete o jiných naukách téže víry? A věříte-li, že Duch svatý pořád učí svět, jak učí? Každého člověka přímým vnukáním? Ne-li, jak tedy? Snad řeknete, že učí církví. Učí-li církví, kterou církví? Oč jsme šťastnější a moudřejší, víme-li, že Duch Boží učí nyní církev a že má ustrojí, jímž mluví, neznajíce, ani jaké je to ústrojí ani kde jest? Jak poznáte, že slyšíte hlas Jeho?

Kdybyste znali, že ze 12 lidí před vámi má jeden jediný tajemství, na kterém závisí život váš, nebleděli byste poznati, kdo chová u sebe poklad ten? Jak tedy budete lhostejni a nezjistíte, kdo je pověřený hlasatel, na kterém závisí víra vaše?

Usilujte tudíž určití své mínění. Pravíte, že věříte v církev, protože říkáte z víry křestní „věřím v jednu svatou církev“, svatou, protože v ní učí Duch svatý, katolickou, protože po celém světě; a jednu. Proč jednu? Proč říkáte, že věříte v jednoho Boha? Protože není než jeden Bůh. Proč v jednoho Pána? Protože ne dva. Proč v jeden křest? Protože jeden jediný. Proč jednu víru?

Protože není druhé. Všecko to je počtem jedno. Proč tedy v jednu církev? Protože jest počtem jediná, dvou býti nemůže. Touto jednou církví mluví Duch jeden Boha jednoho uče jedné víře, ve které je spasení. Který tedy je ten pravý a jediný Učitel od Boha seslaný? Ohlédáte se kolem a vidíte církev řeckou, ruskou, americkou, anglickou a římskou. Která z těch všech je jedna jediná pravá? Spokojíte se s hádáním na místo víry?

2. A dále se táží. Tázal jsem se vás, čemu věříte; nyní se ptám, proč věříte? Na jakém základě jistoty jste o tom usvědčení a proč? Říkáte, že jste na to věnovali největší síly rozumu svého? Tak to učinili i jiní, kteří vám odporují. Proč máte vy bezpečnější pravdu než oni? Nebylo vám dáno s nebe zvláštní milostí důkazu, že jste jisti, a ostatní, že bloudí. Jaký je tedy základ vaší jistoty? Vaše vlastní přesvědčení nestačí. Tím způsobem jsou všichni jisti. Falešné peníze kolují v každé zemi; nepravé zázraky berou podobu pravdy. Celý svět je pln podvodu. Ptám se vás, jak rozeznáte jistotu svou od jistoty druhých, že vaše je božská a druhých lidská? Proč oni nemají pravdu a vy máte? Kde je zkušební kámen na to? Vy víte, že ho nemůžete mít, protože každý druhý si ho připisuje. Ohlédáte se tedy mimo sebe a kolem sebe, abyste jej našli. Dobrá, snad řeknete, že jste zdědili víru, kterou máte. Dědictví víry, to jest božská zásada. Kloníme se před zásadou dědictví. Avšak proč jste ubrali na podíl svých předků? Proč jste před třemi sty lety ubírali

na podílu tohoto dědictví? Není-li ubráno, odkud spor? Bylo-li ubráno, tedy proč? Děditi víru je božským zařízením. Je třeba jenom jednoho zřídla, by měla základ a jistotu, božského podání plynoucího od trůnu Božího skrze proroky, apoštoly, evangelisty; mučeníky, svaté a učitele jedním světoširým proudem vždy dál a dále beze změny od počátku až podnes. Ukažte na tuto jistotu jakožto podklad svého přesvědčení a pak máte pravdu i víru za dědictví. Avšak co je v rodině, v diecesi, provincii, národě dědictví domněnek? „Podání lidské“, lidské počátkem a lidské až do konce.

Říkáte, že jste zdědili víru a že máte církve svých předků. Myslete si, že byste byli o tři sta let dříve a tažte se kněží, kteří tenkrát sloužili u oltáře, jak ti by vykládali víru, o které pravíte, že ji máte. Tažte se jich co věřili, když posluhovali v komži a kasuli? Jděte až k apoštolům anglickým, kteří nejprve přinesli světlo evangelia na místo saského pohanství, které zatemňovalo zemi tuto. Ptejte se sv. Augustina, jak věřil slovům: Ty jsi Petr, a na té skále vzdělám církev svou.“ Podejte mu výklad svůj, a ať on dá svůj. Čemu by vás učil o viditelné jednotě? Jaké by vám dal učení o církvi Boží? Ptejte se ho, je-li jedna počtem, nebo jedna jenom obrazně? Je-li viditelná, takže všichni mohou viděti „město na hoře“, či neviditelná, že by jí lidé nenašli, ani kdyby se rozhlédali? Má hlavu na zemi zastupující božskou Hlavu na nebi? Či nemá hlavy a může si ustanoviti mnohé? Čemu by vás učil o vaší křestní víře?

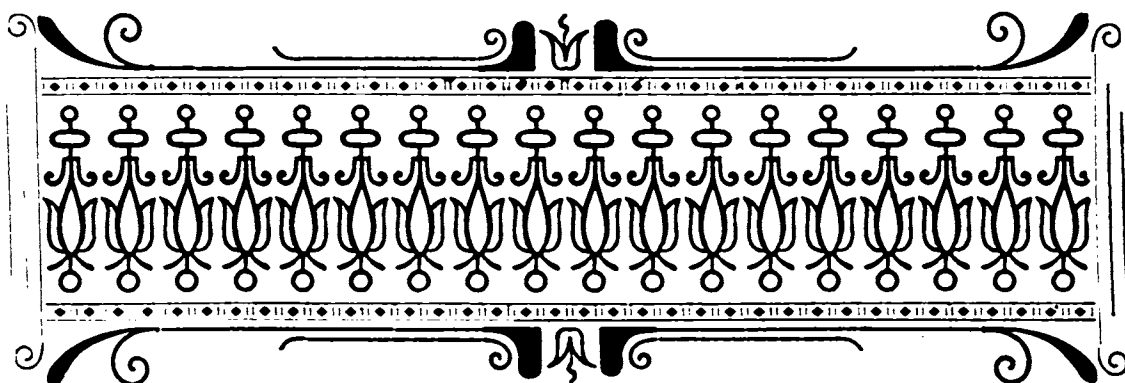
Nebo ten veliký svatý, který ho poslal od trůnu apoštolského, jak by vám svědčil o tom učení víry, na které vy jste zvykli hleděti jako na blud? Ptejte se Řehoře, prvního a největšího svého jména, jak on věřil o moci propůjčené vtěleným Synem jeho církvi na zemi, čemu učil o moci klíčů svěřené sobě od svých předchůdců přímým postupem z rukou Božího Mistra? Ptejte se ho, čemu učil o moci rozhřešovací ve svátosti pokání, čemu věřil co do pravdy na oltáři, a o nejsvětější oběti denně po světě obětované; o obcování svatých vždycky orodujících, kdykoli od nás jsou vzýváni, o zatímném stavu duší zemřelých, očišťujících se do království Božího. Ptejte se Řehoře, svatého a učitele, kterému děkujeme za svou víru, čemu učil o tom učení, které jste zavrhlí.

Kdyby žák a jeho učitel, kdyby poslaný a ten, kdo ho poslal, nyní přišli na břehy této starodávné řeky, kam by se šli pomodlit! Šli by do nádherného chrámu hlavního postaveného potomky jejich věřícími, kde i nyní odpočívá svatý král katolické Anglie? Zastavili by tam kroky, by ctili Boha svých otců a Vtěleného Pána, od něhož pocházelo jejich poslání a víra? Nebo nešli by raději k nějakému neznámému oltáři v okolí, kde kněz neznámý a opovržený přináší denně nejsvětější oběť ve spojení se světovou církví Boží?

Dovoláváte-li se tedy dědičné posloupnosti jakožto základu své víry, buďte věrni zásadě své a uveďte vás na pravdu. Nehrejte s tím. Pravda jest obrazem Boha, pravda

činí lidi Bohu podobnými. Nehrejte se zárukou Ducha svatého v sobě; neboť má jemný cit a příliš patrně ustupuje neústupnosti a nevěře. Jestliže se víra ve vás rozmáhá, následujte jí věrně. Chraňte si světla, které máte. Raději ztraťte všecko, abyste nabyli pravdy, bez níž nebudeme míti dědictví království nebeského. Pracujte o ni a neustávejte, až ji najdete. A nezapomínejte, že nemáte pravého poznání svého Spasitele, je-li vaše náboženství neurčito, a jestliže je vaše víra nejista, není to víra, kterou můžeme býti spaseni.

Přednáška 2.

Církev je svědek dějinný.

»To je život věčný, aby poznali Tebe jediného pravého Boha a jehož jsi poslal Ježíše Krista. (Jan 17, 3.)

ez promluvíme o předmětu, který je nejbližší na řadě, bude dobře, když opět na jisto postavíme závěr, kterého jsme až dosud dospěli.

Viděli jsme z těchto slov Božského Mistra, že účelem člověka je život věčný, že prostředkem k tomuto účelu je známost Boha skrze Ježíše Krista. Jednota s Bohem v poznání, lásce a úctě je život věčný. Aby lidé došli tohoto účelu stvoření svého, Bůh se sám zjevil v Synu. Ukázali jsme tudíž na blud těch, kdo praví, že učení ve zjevení není ani určito ani jisto. Je zřejmo, že každé vědění musí býti určito, neboť není-li určito, máme tušení, domněnky, pravděpodobnost, ale pravého vědění nemáme. Viděli jsme také, že musí býti jisto, a že nemajíce jistoty

nemáme víry, protože mysl nespočine na nejistotě jako hlad se nezažene vzduchem.

Došli jsme těchto dvou zasad: jedné že vědění, ačkoli je vskutku konečno, ano je v konečném rozumu, přece je pokud je poznáváme, úplně určito. Je jako složitý vzorec mathematický, který vidíme jenom se strany, ale který je dokonalý, souladný, úměrný se všech stran, které vidíme, srozumitelný, dá se vypočítati, vysloviti. Jsa tedy v mysli Boží jeden, ladný a určitý, byl dán do omezeného rozumu našeho s jednotou, souladností a určitostí. Druhá zásada jest, že známost, kterou nám sám Bůh o sobě dal, je v každém smyslu jista. Nemůžeme pochopiti, že protiva toho, co mluvil Bůh, je pravda, ani že apoštolové byli si tím nejisti, čemu věřili a učili.

A nyní budeme zkoumati, jaký je důvod toho, že se dostává této jistoty i nám. Jest jedním slovem autorita církve Boží. A tato autorita církevní je dvojí: buď vnější, kterou bych nazval lidskou nebo historickou, nebo vnitřní, autorita nadpřirozená a božská. O této budeme rozvažovati později. Nyní budeme zkoumati vnější neboli historickou autoritu církve, z níž poznáváme, že zjevení je děj historický.

Ti, kdo se probírají dějinami víry, vědí, že nebylo učení, o které by nebylo bývalo sporu. Nahlédněte do pamětí křesťanských a shledáte, že s prvním hlásáním víry povstalo kacířství. Věku prvního se shledáváme s kacířským učením proti božství Otce, stvořitele světa. Věku

druhého s učením proti božství Synovu, později opět proti Duchu sv., pak proti svátostem a ještě později proti učení církevnímu. Povstal veliký rozkol, který se ospravedlňoval tím, že popíral církev viditelnou a její autoritu. A protože byla takto popřena církev viditelná i její autorita, vyvaleny byly základy jistoty a zavedena zásada nejistoty. Tak věk za věkem, článek po článku, víra byla popřena, až jsme se dožili let, kdy kacířství nepopírá už božství Otcova, Synova, ni Ducha sv., ačkoliv i to popírá, nýbrž základ jistoty ve víře. Hlavním kacířstvím těchto dní, pramenem a zřídlem veškerého ostatního jest, že lidé nejprve popřeli a pak nevěří, že na světě je ústav božsky řízený, na kterém spočívá s jistotou pravda zjevená.

Otažme se těch, kdo popírají tento základ jistoty, oč se opírají, věřice ve zjevení. Zjevení nebylo dáno jim samým ani nebylo dáno dnes. Bylo dáno druhým, bylo dáno před 18 stoletími. Jak jsou tedy lidé nyní jisti, že Bůh dal zjevení před 18 stol., jiným lidem, v jiných krajinách? Musejí se utíkat k dějinám. Jinak by nic neviděli ani neslyšeli. Zjevení nepovstává z nadchnutí vnitřních smyslů. Jsou tudíž odkázáni na dějiny, jsou donuceni hledati svědectví druhých. Všichni, kdo nyní věří v příchod Syna Božího nebo v den Ducha sv., opírají se o dějiny. Než katolíci se opírají o víc (o tom však později); ale ti, kdo nespolehají na božský úřad církve, spolehají jenom na dějiny. Nuže, ptám se, po kterém znamení poznávají, že dějinné zprávy jsou pravdivy? Necht' určí pravidlo svého.

zkoumání slovy. Nemohou-li vysloviti rozumně zásadu jistoty, na které spočívají, pak je bezpotřebna nebo špatna; bezpotřebna, neboť nemůže-li se určití, nemůže se jí užítí; špatna, jestliže je taková, že vůle se neodhodlá, by ji vyslovila.

Prosil bych některé, kteří spočívají na takové jistotě, aby nemíchali pocit skutečnosti s pocitem jistoty. Pocit jistoty je darem Božím. Je vnitřním svědectvím veškeré přirozenosti rozumné. Dojem skutečnosti povstává z neústupnosti nebo předsudků. Ať nemíchají myšlenku, že jsou v právu, s důvodem, po kterém bychom poznali, že mají pravdu. Ať to rozbírají hlouběji a poznají, jaká je zásada jejich a ať to povědí rozumnými slovy. Na příklad: my všichni věříme i mimo zjevení, že svět byl stvořen. Jak to? Dokážeme to. Svět není věčný, neboť pak by byl Bohem. Sebe sám neučinil, nebo v tom je spor. Je tudíž nutno, že měl stvořitele. Prosím jich, aby byli jenom tak určití jako toto jest: neboť život je krátký a věčnost dlouhá a my budeme spaseni pravdou; a pravda, jež není určita, není pravdou; a věty neurčité nemají jistoty a bez jistoty není víry.

Odpovídají nám, že všichni lidé mohou čísti v Písmech sv., a na tom je dosti. K tomu pravím zase, že Písmo není Písmem leč v pravém smyslu svém. Když umřete, není vaše vůle vaší závětí, nevykládá-li se podle úmyslu vašeho. Slova a hlásky mohou býti vykládány ve smyslu vám protivném. Vůle zemřelého je úmysl ze závětí po-

znáný. Tak se má věc s písmem sv. Písmo svaté je Písmem sv. jenom s pravým smyslem Písma sv. Říkají dále, že přes tyto povrchní odpory souhlasí všichni dobří s podstatou. Ptám se nejprve, co je podstatno? Kdo má schopnost určit podstatné? Čím soudem to zjistíme? Církev zná jenom jednu podstatnou pravdu, a to jest veškeré zjevení Boží. Neví o ničem jiném, podle čeho by rozurčila pravdy a říkala, „ačkoliv to Bůh zjevil, není třeba v to věřit.“

Veškerého zjevení Božího dostává se nám samozřejmým závazkem, že v ně budeme věřit, a my je přijímáme za slovo Boží. Ti, kdo mluví o dobrých lidech srovnávajících se v podstatě, myslí tím: „Já věřím, co pokládám za podstatné, a druhý nechť věří tomu, co on má za podstatné.“ Tento souhlas jest jedině takový, aby jeden druhého neobtěžoval: ale zjevení se skomoluje.

Naproti těmto domněnkám postavme základy vlastní jistoty své:

1. Věříme, že nemůžeme nic leč ze zjevení Božího věděti o svém spasení milostí. Celý svět je toho svědkem. Neboť bloudil čtyři tisíce let neznaje cesty milosti leda po světle, které šlo od Adama k Henochovi, od Henocha k Noemovi, od Noema Abrahamovi, od Abrahama k Mojžíšovi, od Mojžíše k zaslíbenému Potomku, obuzujíc ve světě naději na Vykupitele. Mimo tuto otázku po světle nebyla známa cesta milosti; a ani tamto nebyla známa leč ze zjevení. A co bylo kolem jediného světélka tohoto?

Byla známa cesta spasení skrze milost? Dávají svědectví o této cestě milosti pohanští národové, jejich polytheismus, jejich modlářství, jejich mravnost, literatura, veřejný a soukromý život? Co dokazují jejich školy, filosofické soustavy, jejich největší duchové? Jeden z největších veleduchů východních věřil, že hmota je věčná a že duše světa je Bohem. Duch ve hloubání nejvyšší byl slepý, když měl pojednávat o prvních zákonech čistoty.

Na západě největší řečníci, básníci a filosofové buď nevěřili v Boha nebo věřili v božství slepé a vymyšlené bez osobnosti. To bylo všecko, čeho se dopátral člověk přirozeným způsobem. Přirozený rozum beze zjevení nemá pravého poznání o Bohu, a o spáse milostí teprve ne. Za čtyři tisíce let nebyla objevena spása z milosti.

Pohleďte na moc nejsilnější, které se kdy příroda domohla — říši římskou, tu široširou moc rozlehlou po celém světě; na celou zemi žasnoucí nad veleúspěšným pochodem jejich zbraní vítězných; na národy ustupující před jejími legiemi, any hranice rozprostraňují kamkoliv jdou; na mocnou světovou vládu, jejíž hlavní město se rozprostírá od moře Středozemního až po vrchy albanské, majíc kolem do kola 60 nebo 70 mil a rozmanité národy pohostující: palác aristokracie pozemské, nepřekonáný posud nádherou, leskem a vzdělaností. Lidská přirozenost se tam zmohla na největší sílu; rozum lidský vyšvihl se nejvýše; a co věděl Řím o cestě milosti neb o spasení Ježíšem Kristem? Jaká byla mravnost Říma? Jaké jeho

náboženství? Byl vyšehradem všech bohů, se svými bohy spojil božstva větších a menších národů a měst okolních, jež podrobil. Veškera bezbožnost byla čtena a každý klam měl svůj oltář; jenom pravda byla pronásledována, jenom jediná bohoslužba zakázána: jediná pravda a bohoslužba, která není z tohoto světa. Příroda učinila, co nejvíc mohla, rozum lidský ukázal, co všecko zmůže. Byl vystavěn Babylon zmatku, aby lidé byli na vždycky poučení, že lidská přirozenost bez Boha nedojde k poznání cesty milosti.

Dříve než by lidé poznali cestu věčného života, bylo třeba, by se Bůh vtělil, dal světlo skrze Ducha svatého, aby postavil žebřík mystický, na jehož vrchu stojí Pán, a po němž andělé sestupují a vystupují, by posbíral ty, kdo bloudili sem a tam, a spojil je všechny pod jednu hierarchii víry.

Je jisto, že nemáme přirozeného poznání o spáse skrze milost, to jest skrze vtělení, zadostučinění a duchovní tělo Kristovo; skrze svátosti, které jsou takorůzka prameny Ducha sv. Bez zjevení nemáme pravého poznání hříchu, pro který jsme pozbyli synovství, ani o znovuzrození, kterým ho zase nabýváme, ani o poměru milosti ke svobodě lidské a pod. A všecko to jest učení, na kterém závisí jednota naše s Bohem a život věčný, a o němž nebylo na zemi ani zdání, dokud ho nezjevil Ježíš Kristus.

II. Věříme dále na druhém místě, že tak jako nemáme poznání pravého o spáse skrze milost leč ze zjevení

Božího, nemáme ani jistoty, které bylo to zjevení leč skrze církev katolickou. Jako jest pramen naprosto jeden, tak je řečiště, kterým proudí, naprosto jedno. Jako není pramene jistoty mimo zjevení, tak není řečiště, kterým proudí, mimo církev Boží. Neboť od církve se nutně musíme dověděti jistoty co do zjevení daného před 18 stoletími.

Ke komu jinému půjdeme? Kdo má vedle ní slova života věčného? Půjdeme k národům světa? Mohou ti učiti víře, jíž ani neznali než přišel Kristus a jíž potom ani neuvěřili? Půjdeme ke křesťanstvu, které se rozdrobilo věk po věku kacířstvím a rozkolem? Jejich svědectví jest jenom místní, omezené a sobě odporující. Jakou jistotu nám dají o letnicích monofysité, eutychianí, nestoriani nebo protestanti? Ke komu půjdeme, k onomu tělu mystickému, které sešlo s horní světničky, aby podmanilo svět, k té mravní osobě, na niž tenkrát sestoupil Duch svatý, do toho království Boha nebeského, které rozšířivši se z Jerusalema veškerými zeměmi, proniklo do každého kraje, do každé říše a města, stavíc trůny, mohutníc silou a mocí, rozmáhajíc se po celém světě zabírajíc okolí a naplňujíc je, až se veškeren svět pokřesťanil, a které potom mělo moc sesazovati a dosazovati panovníky světa.

Toto všeobecné království, jedno a nerozdělené, trvající stále a bez přerušení se svými posloupnými vládci od letnic bylo očitým svědkem zjevení. Tato mravní osoba může jediné říci: „Když mluvilo Slovo vtělené, já jsem je slyšela, viděla jsem, kdy jazyky ohnivé sestoupily

s nebe, vlastními smysly jsem cítila přítomnost Boží, vlastním rozumem jsem chápala jeho hlas, ve své paměti chovám až do dneška to, co jsem tenkrát viděla a slyšela, svědčím o tom, co bylo mluveno, se svědomím nezměněným.“ K tomuto jedinému svědku, a jenom k tomuto, můžeme jíti o jistotu.

Řekněme na příklad, že půjdete k monofysitům, eutychianům, k nestorianům, kteří ať jsou sebe starší, odloučili se od církve pátého nebo šestého století. Vydají vám svědectví? Ano, ale jenom z čásky. Budou svědky potud, pokud byli s církví, ale jak se oddělili, přestalo jejich svědectví. Jsou svědky potud, pokud souhlasí s církví a jí neodporují.

Svědectví těchto společností jest vypůjčené světlo od církve samé, které podržují i když jsou od ní odloučeny. A jak je s rannými tak i pozdějšími rozkoly. Půjdeme k oddělené církvi řecké, která si osobí, že jest jedinou církví pravověrnou? Dá věrohodné svědectví? Ano, pokud souhlasí s tělem, od něhož se oddělila. Její svědectví je po oddělení toliko místní. Půjdeme ku přemnohým odděleným posledních časů, k protestantismu za posledních tří století neobyčejně se drobicímu? Je v něm nějaká sekta od prvních letnic? Kdy vznikla? Snad před sty roky, nebo přede dvěma, přede třemi. Té doby byla způsobena změnou znatelnou. Pochází protestantismus od původního zjevení? Spojují jej smysl, rozum, paměť a svědomí s prvními letnicemi?

Je-li pravda to, co jsme řekli o jediném zřídle a prameni jistoty a poznání, ukázali jsme dostatečný původ, pro který nemůže ten, kdo se opírá o svědectví společenstva odloučeného od církve katolické, spoléhat na svou důvěru. Neřekne-li si: „Zjevení bylo dáno před 18 stoletími, můj život je jak píď a paměť jenom několika let, jak pak bych věděl, co se stalo v onen den? Jak pak by mně to pověděli ti, jejichž život zajímá jenom poslední pokolení jako můj. Jdu k té neb oné společnosti, ale žádná mi nevyhovuje. Jest jeden a jenom jeden živý svědek na světě, který žije v tu dobu kdy já, spojuje mne přímým vědomím a živým poznáním s tou chvílí, kdy o třech hodinách ráno přišel zvuk s nebe jako přicházejícího větru prudkého a naplnil veškeren dům.“

Budiž připomenuto, že mluvím o zevnější autoritě církve prostě jak o dějinném důvodu. Na to jediné se nyní omezíme. Opírám se o to, čeho se dokládal filosof a historik, jeden z největších tohoto věku, který prošed zatačkami nevěry německé odpočinul naposledy v pravém útočišti. Vysvětluje, proč se pokořil, dával Schlegel toto za důvod: že shledal svědectví církve katolické býti na zemi největší historickou autoritou pro události minulé. To je v tom smyslu, ve kterém já mluvím.

Užívám-li tedy slova autority, myslím tím důvod. Ve dvojím smyslu se může užívat slova autorita. Znamená buď moc, tolik co pravomoc, kterou má církev nad dušemi své důvěře svěřenými, nebo znamená důvod jakož

říkáme, že máme zprávu autoritní, důvodnou, očitou. Dejme tomu, že bychom zamítli tento nejvyšší důvod dějinný, řekněme, že autorita církve není rozhodující, byť i byla závažnou: tu ptám se vás, jaký ještě zbývá historický důvod? Ke komu druhému půjdeme? Jest ještě nějaká druhá autorita, na niž bychom spolehli? Nepřijímáme-li autority církve všeobecné, pak jest nám sestupovati k důvodu nižšímu, pak jest nám se uchýliti k částečné autoritě církve nějaké místní. Vystupovali bychom tak výše k jistotě? Není-li svědectví církve všeobecné maximum dějinného důvodu na světě, kde je nalezneme? Nalezneme je v církvi anglické, americké nebo řecké? Nalezneme je v církvi některého kraje nebo některé diecese? Není-li veškeren episkopat maximum zevnějšího důvodu, kde jinde bude nalezeno? A skutečně ti, kdo zamítají důvod veškeré církve co do první víry, nutně opírají víru svou o autoritu společnosti místní neb o autoritu člověka. Z Boží vševědoucnosti pravil Pán náš „nenazývejte na zemi nikoho svým otcem“; neboť kdo nevěří církvi, nutně upadají v otroctví lidských učitelů. Jsou-li to kalvinisti, jsou v otroctví Kalvínově; jsou-li luteráni, v Luterově; jsou-li ariani, v Ariově; jsou-li údové církve od jednoty katolické odloučené, jsou v otroctví hlavy samovolné. Poslední autorita, ve kterou věří, je lidská. Od té nepravé důvěry v člověka osvobodí nás jenom církev katolická. Nedůvěřujeme soudu jednotlivcovu byť sebe světějšímu a moudřejšímu, nýbrž svědectví všeobecné a stálé společnosti, které jsou poddání

jak učitelé tak žáci; a protože jsou všichni poddáni církvi, jsou všichni osvobozeni ode jha jednotlivcův učitelův a autority lidské.

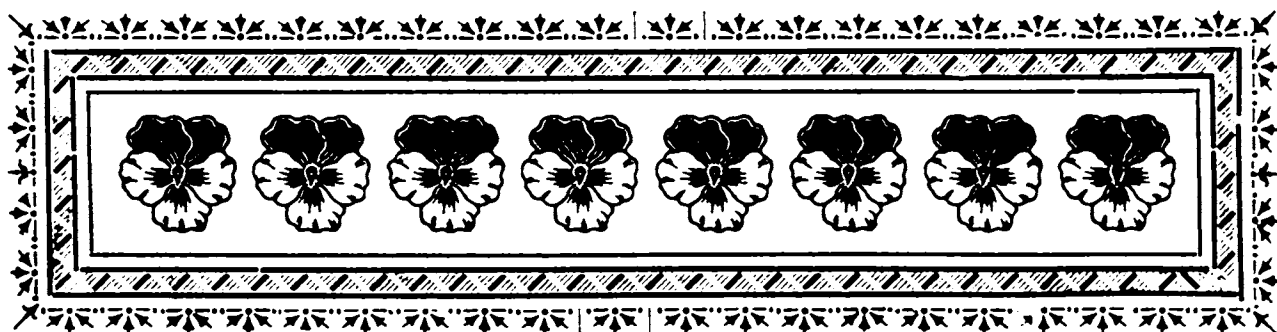
Až potud jsme mluvili o církvi jakožto pouhém svědku lidském. Nám však, bratří, její hlas není pouhým svědectvím lidským.

Bůh se postaral o jistotu víry předobře: rozprostírá se mystické tělo Kristovo nezměnitelné a nerušitelné po veškerém světě. Podivuhodné to je stvoření Boží; ale daleko je podivuhodnější, je-li dílem lidským: jestliže po všelikých marných pokusech lidských zříditi nepomíjitelné království, přesvědčiti rozum lidský jedním důvodem, vládnouti vůli jedním řádem, upoutati srdce jedním svazkem lásky, jestliže po čtyřech tisících let nezdaru pouze lidské síly založily církev katolickou, daly jí neodolatelnou sílu rozšiřovati se a daly jí život, všeobecnou lásku. Podivuhodnější dále, bylo-li dílem člověka založiti velikou vědu hohoslovnou, ve které se křestní formule „Křtím tě ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“ rozšiřuje ve víru a víra zase ve známost Boha, které se věnoval osvícený rozum 18 století. Podivuhodno opravdu, je-li to dílem pouze lidským! Nám však je to dílem a hlasem Božím; nám je pravidlo, podle kterého biskupové a sněmové od počátku vysvětlují víru, důkazem, který Bůh sám potvrdil, svědkem, kterého sám Bůh poslal. Toto nepřetržité svědectví od sněmu Arleského až k Nicejskému, od Nicejského k Chalcedonskému, od Chalcedonského k Lateranskému, od Lateranského k Lyonskému,

od Lyonského ku Tridentskému je jedna souhlasná věda, která se vždycky ukazuje jako odraz mysli Boží, která zachovává a rozvinuje před námi jednu pravdu zjevenou na počátku s její jednotou, souhlasností naší jistoty.

Nejsou dějiny církve katolické dějinami rozumu křesťanského? Nevidíme-li každého věku vedle sebe dvojí cestu, cestu víry a kacířství? Nevidíme církev jakožto živou rozsuzovatelku seděti na trůně samu se soudem neomylným a oddělovati pravdu od bludu mečem na obě strany ostrým? Každý oltář, každé sídlo biskupské dává svědectví témuž učení a všechny hlasy spolu dávají svědectví jedné Stolicy, jejíž pravomoc je všeobecná a již slyšeti všude, té jedné Stolicy, jejížto kameny základní pojí tmel z krve čtyř papežů, té Stolicy, která napsala své archivy v chodbách katakomb a když se jí svět do syta napronásledoval, vystoupila a zavládla královskými basilikami. To je svědek, o jehož svědectví bezpečně se opíráme. Církev je živými dějinami minulosti. Zničte ji a jaké památky vám zbudou? Zhyne-li Řím, kam se poděje křesťanství?

Přednáška 3.

Církev je svědek božský.

»To je život věčný, aby poznali Tebe jediného pravého Boha a jehož Jsi poslal, Ježíše Krista.« (Jan 17, 3.)

Pravdy, které jsme až doposud dokázali, jsou: že účel člověka je život věčný skrze poznání Boha Ježíšem Kristem; že ta známost Boha jest určita a jista, jsouc podílem na vědění Božím; a že tak jako jest jediné zřídlo této známosti ve zjevení, jest jediný pramen této božské jistoty v církvi. Viděli jsme, že autorita církve Boží na zemi je největší nebo maximum důvodnosti věcí minulých a to ve smyslu lidském a historickém, že jest nám sestoupiti po stupnici jistoty, neopíráme-li se o tuto důvodnost.

Avšak my jsme pozorovali církev pořád jenom s její vnější, lidskou a dějinnou povahou: zbývá nám ještě pravda hlubší a světější. Mluvil jsem o autoritě církve toliko co

do dějinné minulosti; vždycky budiž připomínáno, že tu se protestanté a katolíci velice různí. Protestantům jsou dějiny pamětí z památek od kritiky sestrojenou, která však je tak mylná jako kritik, jenž jí užívá. Katolíkům však jsou dějiny pamětí jak minulosti tak přítomnosti. Církev je živými dějinami minulosti. Církev je stránkou dějin stále se odehrávajících, otevřenou před očima našima. Starověk není katolíkovi minulý, je stále před ním. Jak jest v naší jedné osobě za věku mužného zahrnuto dětství a jinošství, tak je v živé církvi vždycky před námi starověk. Jestliže tedy křesťanství jest historické, je katolicismus křesťanstvím.

Pohledme tedy na hlubší a světlejší, to jest vnitřní autoritu církve Kristovy. Věříme, že tato vnitřní autorita je Duch sv.; že poslední autorita, pro kterou věříme, je přítomnost Ježíše Krista, Pána našeho, učícího svět po všechny časy Duchem svatým.

1. Nejprve určíme, v čem se shodujeme s těmi, kdo se od nás dělí. Všichni souhlasíme v tom, že víra chová v sobě původní zjevení Boží. Ti, kdo se nám nejvíce protíví, hlásají, že zachovávají řevnivěji než všichni ostatní veškeré učení v mezích původního zjevení.

Shodujeme se tedy už s počátku, že víra obsahuje, jakož jediné obsahuje, původní zjevení Boží. K tomu zjevení se nesmí nic přidati a nic z něho ubrati. Jako stvořil Bůh na počátku dokonalé kolo sluneční a umění lidské a moc ho ani nezvětší ani nezmenší, tak je Boží zjevení dílem Boha všemohoucího a nikdo z něho nemůže

ubratí ani k němu přidatí. V tom také jsme za jedno. Avšak jsou ještě jiné zásady neméně důležité než tyto. Ať se rozpomenou ti, kdo jsou tak řevniví o tento zákon pravdy, že jak nemůžeme ničeho přidávati ku zjevení anebo ubíratí, tak ani nemůžeme ho špatně vykládati a překrucovati, ani vkládati v ně osobní mínění ani dávati mu mluvití ve smyslu svém. Jest nám je přijímatí tak, jak Bůh je dal s veškerou jeho plností, s pravým smyslem a obsahem tak, jak bylo dáno.

Bylo by dobré, kdyby ti, kdo jsou tak řevniví, co se týká domnělých přídavek víry, byli rovněž řevniví na patrné a mnohonásobné překrucování její. Bylo by dobré, kdyby ti, kdo jsou tak na odpor výkladu písma sv., od církve podávanému, byli rovněž tak na odpor výkladům od každého zvlášť o téže knize podávaným. Počínějme si přísně. Jak souhlasíme, že k zjevení nic nemůže býti přidáváno, ani od něho ubíráno, tak také řevnivě se domáhejme, aby se v něm nic špatně nevykládalo, smysl jeho nepřekrucoval, obsah neporušoval.

Avšak nyní počíná rozdíl. Jak dospějeme pravého smyslu písma sv.? Je to kniha Boží a má v sobě rozum Boží. Jak poznáme, co jest rozumem Božím? Podle kterého pravidla poznáme s jistotou, že jsme dospěli rozumu, který Duch sv. podložil tomuto zjevení? Máme mnoho zkušebných pravidel, jež nám podávají. Jedni praví, že písmo svaté je tak samozřejmo, že ten, kdo čte, porozumí. Je-li tomu tak, proč odpírají ti, kdo čtou, jeden druhému?

Skutkem se zamítá theorie tato. Je-li písmo sv. tak jasno, proč je tolik protivných výkladů?

Ale je tak jasno? Má-li Angličan před sebou řecký Nový Zákon a hebrejský Starý Zákon — žádný v té řeči, kterou mluví — jak jest mu tu text samozřejmý? Jak pozná, že kniha před ním má v sobě věrně to, co je v originále? Jak to dokáže? Jak zjistí totožnost originalu s překladem? Jak poví, že kniha před ním je autentická nebo pravá, nebo že text je čistý? Ve všem tom závisí na jiných.

Uvažujme ten důvod tak jak jest. Je pak písmo sv. tak samozřejmé, že mu nikdo špatně neporozumí? Je-li tak samozřejmo jednotlivci, je rovněž tak samozřejmo církvi. Je-li text jeho tak jasný každému, kdo je čte, pak bylo jasno každému svatému od počátku. Je-li písmo sv. tak zřetelné, že nikdo mu špatně nerozumí, pak nám zanechali pastýři a učitelé církevní jasný a jistý výklad. Proč jsou jednotlivci bystrého zraku a bez omylu, a svatí Boží vždycky slepi? Avšak tu se lekají důsledků. Budiž písmo sv. tak jasno a samozřejmo, jak pravíte, pak se pro tuto jasnost domáhám toho, že svatí Boží po všecky věky správně rozuměli jeho smyslu.

II. Pokračujme dále. Vidíme, že ti, kdo hlásají, že vykládají knihu tuto jasně, jeden druhému odporují a že jejich pravidlo se neosvědčuje ve vlastních rukou jejich. Proto praví moudřejší protestanté, že se písmo sv. musí vykládati pravým rozumem. Pravým rozumem, nepo-

chybně, ale který je ten pravý rozum? Každý člověk má svůj rozum za pravý. Kalvín měl svůj rozum za pravý, Luther měl svůj rozum za pravý; ale při tom je ta nehoda, že ten, kdo má svůj rozum za pravý, má rozum druhého za nepravý. Který je tedy ten pravý rozum? Je to určitá, vnitřní, rozumová soudnost, kterou každý o sobě hlásá. Ale jak jí nabyt? Odkud dostal toto věno? A má-li je, druzí ho nemají? Tento pravý rozum, který o sobě hlásají ti, kdo podle něho vykládají písmo sv., jest jedním z tohoto dvojího: buď rozum jednotlivce nebo celku, buď rozum každého pro sebe nebo souhrn rozumu křesťanského.

Řekne někdo, že jeho rozum je pro něho tak jistým a neklamným vodítkem, že je schopen kteroukoliv stránku písmo sv. neomylně vykládati. Pro takové právo by měl člověk buď zvláštní inspiraci, kterou se neodvážil rozumní sobě přivlastňovati, nebo by mu bylo neústupností nahražovati jistotu.

Jestliže se pravého rozumu nedostává žádnému o sobě, snad je to souhrnný rozum mnohých? Je-li tomu tak, pak ustupuje pravidlu vážnému a jistému; není souhrnný rozum křesťanstva podáním křesťanským? Není rozumová shoda svatých Božích osvíceným rozumem těch, kdo věří? Tu se dotýkáme důležitého pravidla, zkoumejme je!

Když se odtrhla Anglie od církve a tudíž od jistoty ve víře, když mužové znovu zkoušeli základy, jež protestantismus vyvrátil, povstala v Anglii škola spisovatelů dosti bystrých a upřímných, kteří poznali a vyznali, že zásada soukromého soudu je zásadou nevěry. Znovu se

jali budovati základy své víry a byli nuceni vrátiti se zase k starému podkladu katolické theologie. Můžeme stopovati asi od polovice panování Alžbětina až k veliké revoluci r. 1688., jak se škola bohoslovecká, která povstala v církvi upravené, opírá o katolické podání a hlásá, že zakládá víru ne na soukromém soudu, nýbrž na pravidle sv. Vincence z Lerinu, totiž na tom, „co bylo věřeno vždycky, všude a ode všech.“ Tato škola má v sobě, jak se opravdu již nikdy nestalo, muže ctěné a milované, jména drahá i těm, kdo byli jejich společníky. Nebyli obyčejnými lidmi, života byli ascetického, rozumu neobyčejného, vzdělání hlubokého. Zdědili postavení, kterého by si nikdy sami nebyli vyvolili, postavení ve mnohé příčině nejisté a kterého doba ještě prakticky neodůvodnila, a hleděli obhájití to, co mělo počátek z násilí; jejich theorie pocházela z jejich postavení. Pykali domněnek svých a z rozhodných dob vyšli neporušeni. Kdyby nebyli měli ctností, nebyli by bývali tak dlouho pokládáni za autoritu.

Udržovali ten klam, že anglická církev jest opravdu ještě částí velkého království katolického, které spočívá na jednotě a neomylnosti církve Boží; opravdu klam, ale ne bez vypočítavosti. Pohleďte jenom na krajiny, kde taková víra byla vyhlazena od počátku: na socinianismus ve Švýcarsku, na protestantismus v Německu; a řekněte, kam by dospěla Anglie, kdyby nebylo bývalo toho klamu? Ačkoli toho nevěděli, učinili veliký skutek Anglii: protitlak proti libovůli reformace protestantské. Byli vůdci reakce, jejíž plody se ukázaly později. Z části aspoň

obnovili základy víry, ukázali, že soukromý úsudek není přiměřeným vodítkem ve vykládání víry. Odkázali lidi znovu na autoritu a dali jim do rukou ještě jednou zkušební kamínek. Není tímto kaménkem podání církve, že je beze vší pochyby věrou hlásanou na první letnice všechno, cokoli bylo zjeveno od počátku, čemu bylo všude, ode všech a po vsecky časy věřeno?

Ale tu se setkáváme s jinou nesnází důležitější a závažnější. Máme už zkušební kamínek, abychom ohledali pravdu; ale jakým duchem užiti tohoto kamínku? Nepostačuje-li jednotlivý rozum, aby poznáním svým vyložil knihy evangelistů a apoštolů, jeden malý svazek napsaný z inspirace; nestačí-li na to jednotlivý rozum, bude mu možno užiti literatury 18 století nebo jenom prvních šesti století, knih psaných mnohými jazyky a ve veškerých zemích křesťanských, aby je přehlédl a rozebral, aby vybral a určil, co bylo věřeno všude, ode všech a vždycky? Ve věcech jenom všedních, kdyby byla otázka, které jsou všeobecné zásady obecného práva anglického, jež byly zachovávány všude, vždycky a ode všech jeho znalců, považoval by se některý jednotlivec z obyčejného života za oprávněného posuzovatele? Nešel by do Westminsteru? Nebo kdyby byla otázka, jaká je výslovnost nebo nářečí nějaké řeči, podíval by se do knih a ne mezi lid? Nebo kdyby byla otázka o příčinách vědeckých závěrů, koupil by si pojednání vědecká a zkoumal je, místo aby se tázal těch, kdo život svůj zasvětili vědě? I v hudbě jsou melodie,

jejichž akcentuaci a tempo není možná naznačiti; poznáme je toliko na vlastní uši. Tak se má věc i s věrou. Ačkoli jednotlivec může zkoumati věci, kde církev nemluví, přece, aby užil pravidla sv. Vincence, je třeba něčeho víc než úsudku vlastního. Je třeba soudce, který má všeobecný přehled látky, jejímž je soudcem. A který jednotlivec obsáhne veškeru zkušenost křesťanstva? Ba ještě více; je třeba soudce, aby rozhodoval ne pro jeden věk, nýbrž pro věk bližší a pro věk následující. Jakou přednost má soudce, který rozhoduje na svůj den, na svou dobu? Stálé učení podle stálého pravidla potřebuje stálého soudce. Kdo rozhodoval po sv. apoštolích, ne-li církev, totiž jejich nástupcové? A kdo ve století následujícím, kdy povstávalo kacířství, ne-li církev na sněmích. Kdo rozhodoval, když povstaly bludy Ariovy a Eutychovy, kdy nastal rozkol církve řecké? Kdo za věku středního, kdo později, kdo rozhoduje nyní? Soudce vždycky týž; totéž živé tělo, které přijalo pravdu osvíceno byvši na první letnice.

Není zřejmo, že jako každý věk potřebuje pravdy ke spáse, a jako Pán náš se postaral, aby každý věk byl pravdou spasen, takže nebyl svět od počátku až do nynějška a od nynějška nikdy nebude bez učitele a soudce, který by s konečnou jistotou rozhodoval, které je podání víry?

Tu stojíme před církví sv. Věc třeba zkoušeti, a ke zkoušce třeba soudce. Jakého soudce máme zde? Kdo jiný by jím byl než jedna mravní osoba, od počátku trvající, jedna živá a stálá církev?

A tu právě učinili protivníci veliké ústupky. Chillingworth, jehož jméno je známo všem jakožto jméno prvního hlasatele pravidla protestantského, za svrchované vyhlášeného, „bible a jenom bible“, týž Chillingworth praví, že je dvojí neomylnost, podmíněná a naprostá. Podmíněnou totiž neomylnost připisuje zároveň s církví anglickou církvi katolické, ba i jednotlivým církvím. To jest autorita, rozhodovati spory víry podle jasného a zřetelného písma sv. a všeobecného podání, a neomylnost, protože se řídí podle tohoto pravidla.¹⁾ Ale v čím rozsudku je to? V jednotlivcově? V rozsudku církve všeobecné? Neníť druhého soudu, aby rozhodl, zdali církev krajinná jde stále cestou všeobecného podání. Jest jednotlivec soudcem svojí církve? To by bylo kázati vodě, aby tekla s místa nad jejím pramenem položeného. Co tedy zbývá? Všeobecná církev jenom jest soudcem, zda-li se místní církev chová v mezích obecného podání či ne.

Je-li tomu tak, pak je všeobecná církev nutně neomylná; neboť kdyby chybovala, kdo by to určoval? Zda slepý povede slepého? Nepadnou oba do jámy? Vyplyvá jakožto důsledek tohoto důvodu, že buď se církev všeobecná nemůže mýlit anebo že není na světě jistoty. Je-li všeobecná církev neomylna, odkud má tu vlastnost? Ne z lidského rozumu, nýbrž že ji řídí Bůh; ne že člověk v ní je moudrý, nýbrž že je nad ní mocný Bůh. Byť zemi hýbající se drahou vykázanou sešlehaly bouře a rozryly

¹⁾ Díla Chillingworthova sv. 1. str. 276. 277. ed. Oxon.

vody, byť i národové na ní byli vyhlazeni a města po-
bořena a kmenové pohynuli, přece potrvá na své dráze,
protože Bůh jí vykázal určitý oběh: tak i katolická církev
žije dále, byť i jednotlivci se vyhýbali pravdě a národové
jednotě, protože Bůh ji založil a ji vede.

III. Nyní půjdeme o krok dále. Mluvě o těch, kdo
jsou od nás odděleni, myslím, že jsem nenechal žádného
místa nedotknutého, o kterém opravdu se rodí nesnáze
v mysli jejich. Rána jest ještě hlubší; shledáváme, že odpor
mnohých i dobrých mužů proti učení o neomylnosti církve
Boží pochází z toho, že opírají své náboženské mínění
o rozum lidský buď jednotlivce nebo dlouhé řady, jakoby
o podání křesťanské, ale pouze rozumové, a ne o osvěco-
vání a nadpřirozené vedení Krista, který je v církvi
vždycky přítomen a s ní vždycky zůstává jakožto učitel.
Shledáme tajnou pochybnost o působení třetí božské osoby
nejsvětější Trojice.

Zkoumejme to důkladněji! Věříme, že naše víra je
obsažena v písmě sv. a v symbolech, že smyslu jejich
vlastním výkladem nevyložíme a že jich nesmíme překrucu-
vati, nýbrž že jest nám je tak přijímati, jaký smysl jim
na počátku podložil Bůh. Abychom zjistili smysl, jest
nám jíti k církvi všeobecné. Věříme, že podání všeobecné
je svrchovaným výkladem písem. Když přicházíme k tomuto
místu, ptám se odpůrců: Věříte, že se toto všeobecné
podání křesťanské udržovalo jenom lidským rozumem?
Nebo myslíte, že rozum je dědičným, božským osvěco-
váním církve? Věříte, že Duch sv. je s církvi a že jeho

přispívání je neustálé? Říkáte-li, že jednotlivci mohou rozhodovati nad smyslem písma sv. vlastním rozumem: v církvi je rozum souborný, a co má jednotlivý, to má církev hojněji. Jestliže osvěcuje Duch sv. jednotlivce vykládající písma, pak osvěcuje církev mnohem více. Vše souborné chová v sobě též jednotlivé.

Ale ještě dále. „Jako smyslný člověk“ dávající se totiž vésti pouhým přirozeným poznáním, „nechápe toho, co jest od Ducha Božího“, protože „to má býti duchovně posuzováno“¹⁾, tak církev sama ukazujíc na sněmu původní víru, vykládajíc původní prameny a určujíc původní pravdu závisí svým rozsudkem na přítomnosti Ducha sv., jehož pokaždé vzývá počínajíc schůzi. Co je církev podle slov těch, kdo se oddělili od jednoty církevní? Je víc než nějaká společnost lidská? Není to potom náboženské zřízení národního života? Není-li jako školy athenské, seskupené na hlas nějakého mocného a přesvědčivého učitele, jest na nejvýš jak u národa židovského, organizovaná vláda lidská nad věcmi obyčejnými a církevními. Taková je církev u těch, kdo se od její jednoty odtrhli. Avšak čemu věříte o církvi Boží? Věříte, že jak věčný Otec poslal Syna svého na svět a jak věčný syn dlel zde na zemi po třiatřicet let: jak po tři leta veřejného úřadu kázal království Boží v Jerusalemě a Judeji, tak i pravil než odešel: „Poprosím Otce a dá vám jiného Utěšitele, který s vámi zůstane na vždycky, Ducha

¹⁾ 1. Kor. 2, 14.

pravdy.“¹⁾ Užitek, který máme z jeho odchodu je ten, že co bylo tenkrát místní, je nyní všeobecnou, co bylo tenkrát částečno, je nyní úplně; že když druhá osoba nejsvětější Trojice vystoupila na trůn svého Otce, sestoupila třetí osoba přebývat mezi námi na místo ní; že jak učila druhá osoba v Jerusalemě viditelně ve svém člověčenství, tak nyní učí ve světě třetí božská osoba ač neviditelně v duchovním těle Kristově; že církev je vtělená přítomnost Ducha svatého učícího národy zemské.

Zda-li to nemíníme, modlíme se před oltářem: „Věřím v církev jednu, svatou, všeobecnou a apoštolskou?“ A tu se dotýkáme místa, kterým se lišíme od těch, kdo jsou od nás oddělení. Poznání, jež církvi připisují, je lidské, plyne z důkazů a z rozumování. Ale my se nad to povznášíme a věříme, že Duch sv. řídí církev, osvěcuje, bydlí v ní, vede a zachovává ji, že hlas její je hlas samého Ducha sv., že mluví-li církev, mluví Bůh; že vnějšek i vnitřek je týž; že se kryje vnější a vnitřní autorita, že co církev na venek dosvědčuje, tomu v nitru učí Duch sv., že církev je tělem Kristovým tak spojeným s Kristem, hlavou svojí, že on a církev jsou jedno, jak hlásá svatý Pavel: „A on dal některé zajisté apoštoly, některé pak proroky, jiné evangelisty, jiné pastýře a učitele, k dokonání svatých, k dílu posluhování, ku vzdělání těla Kristova, až bychom se sběhli všichni v jednotu víry a poznání Syna Božího v dokonalého muže, v míru plnosti věku

¹⁾ Jan 14, 16.

Kristova, skrze něhož všecko tělo spojené a svázané po všech kloubích posluhování, podle působení v míře jednoho každého údu béře vzrůst těla ku vzdělání svému v lásce.“¹⁾)

Nejvyšší autorita tedy, pro niž věříme, je hlas Boha církví k nám mluvícího. Nevěříme v církev, nýbrž skrze ni věříme v Boha.

A nyní, je-li tomu tak, ptám se vás, která církev mluví místo Boha na tomto světě? Která církev na zemi může o sobě hlásati, že je učitelem od Boha poslaným?

Položme ještě jiné otázky:

Která církev netoliko hlásá o sobě (netoliko) všeobecnou pravomoc, nýbrž ji má a vykonává? Která církev není omezena místem ani národem, není ohraňována řekou ani mořem, nýbrž proniká všude tam, kde je známo jméno Kristovo? Která církev proniká jako světlo nebes všudy, vším a ve všem? Která církev hlásá o sobě všeobecnou rovnoprávnost? Která vypravuje missie na východ i na západ? Která církev urovnává všecko pravomocí, tak že není odporu mezi jednotlivými pastýři? Která je ta jedna církev, před níž ustupují říše a státy? Kdy však pozdvihla na příklad církev řecká celý národ? Kdy vyšel hlas z Cařihradu, pod jehož vládou pozbyl vzdělanosti i národ vzdělaný? Proč nevyšel ten hlas od východu? Protože tam nebylo božského poslání, ze kterého by vycházel. Říkají, že všechny ostatní sekty jsou náboženské a mohou býti bezpečně trpěny, ale katolická církev že jest ústavou

¹⁾ Ef. 4, 11, 12, 16.

a že je královstvím, protož prý musí býti vyvržena. Přijímáme toto rozlišování. Není toto volání voláním těch, kdo pravili za starodávna: „Nechceme, aby nám vládl?“ To je přiznání, že církev má božské poslání a božskou autoritu; že nejsme spokojeni, abychom naznačili obrazy v mysli nebo nechali pouze obrysy v rozumu, že ve jménu Božím rozkazujeme vůli; že žádáme poslušnost dříve, než se jí podrobujeme. Od nejvyššího pastýře až ku nejnižšímu údu církve Kristovy je první úlohou a prvním úkonem poddati se víře Boží.

Jak slepi jsou státníci světští! Katolická církev nepřítelkou říší světských! Kdo utvořil moderní Evropu? Kdo položil základy nové říše, kdy stará říše na západě zhynula? Ze které půdy vyrostli národové křesťanští? Která moc to byla, jež vkročila do Anglie roztrhané v sedmero svárlivých, soupeřivých království a urovnala je osvětou v jednu říši? Která moc tedy učinivši to všechno také to všechno přežije? Kdo nám dal pravou ústavu, kterou se nyní chlubíme? Odkud se k nám dostaly první zásady svobody? Proč tedy slýcháme, že církev nesmí býti trpěna proto, že má ústavu a je královstvím a že se všude shledává býti nejvyšší?

Má tedy moc s nebe, která netrpí rozhodčího. Před ní jest jenom jediná volba. Vyjednávajíc se světem, říká: „Všecko ve světě je vaše, ve všem, co vám náleží, ve všem časném se podrobujeme, rádi posloucháme; ale v oboru víry Boží, v oboru jednoty a řádu království Božího má církev katolická na vybranou vládu nebo smrt.“

Položme druhou otázku. Nepřivlastňovala-li si jedna církev primát nade všemi církvemi od Krista ustanovenými? Měla kdy jaká církev před třemi sty lety zdání, že jí přísluší primát mimo jednu církev, která jej na vždycky má? Přišlo-li nějaké oddělení společnosti církevní od té doby, kdy na mysl, aby se přela o primát? Byla kdy na světě nějaká společnost kromě jedné jediné, která dostala takovou moc od Ježíše Krista?

Odpovídají nám: „Ano, ale primát církve římské popírali od počátku.“ Pak jí byl připisován od počátku. Řekněte mně, že vlny bily o břeh a já vám povím, že byl břeh a pak že o něj bily vlny. Řekněte mně, že sv. Irenej vytýkal sv. Viktorovi, že nechce vyobcovati církev asijské, a já vám povím, že tím uznával sv. Irenej právo svatého Viktora vyobcovati je. Řekněte mně, že Tertullian mluvil uštěpačně „o knězi nejvyšším, biskupovi biskupů“ a já vám povím, že měl před sebou toho, kdo nosil jména ta. Řekněte mně, že sv. Cyprian odporoval sv. Štěpánovi v místě ještě nerozhodnutém, a já vám povím, že uznával nicméně stolec sv. Štěpána za stolec Petrův, s kterým zůstává spojen zemřel jako mučovník. Nedokazují spory o nástupnictví dědičnost a posloupnost koruny? Nedokazuje-li člověk, vyhazuje-li někoho, že má moc nad sporným majetkem? Která církevní pravda nebyla popírána? Uvedme příklady. Nebylo popíráno učení o nejsvětější Trojici? Nebylo popíráno vtělení? Co nebylo popíráno? Co odpovíme Arianům a Socinianům? Protože tyto pravdy

byly popírány od počátku, proto právě bylo jim věřeno a učeno.

Přejíti přes tento důvod bylo by nemožno; uvedu tedy aspoň jednoho svědka o přednosti stolce Petrova. A nevyberu ho z pozdějšího věku, protože nepřátelé říkají: „Uznáváme, že povstal ten primát po čase ctižádostí a zasahováním do cizích práv“, ani ho nevyvolím ze století po rozdělení východu a západu, protože se nám namítá, že přílišné požadavky západu právě o tomto místě byly příčinou, že východ povstal proti jednotě. Je to svědek, jehožto povaha a cena, jehožto spisy a život mají už význam historický. Je vybrán ze století, které i naši odpůrcové vyhlašují za čisté — z prvních šesti století, kdy církev byla ještě nerozdvojena, a jak mnozí jsou ještě ochotni připustiti, kdy byla neomylna neb aspoň nikdy nezbloudila. Je to jméno známé nejenom z listiny svatých, nýbrž uznávané od sněmů a to ne sněmů menšího jména, nýbrž od jednoho sněmu z těch čtyř, o kterých svatý Řehoř prohlásil, že jsou mu rovny čtyřem evangeliím, a který anglická církev veřejně prohlásila za pravidlo při odsuzování kacířství. Na sněmu chalcedonském byl uznán primát sv. Lva. Jest v jeho spisech a zvláště v epištolách znění, nebo raději bych řekl vymezení toto: „Petr byl prvním z apoštolů Páně. Petrův stolec byl v Římě. Já jsem Petrův nástupce. Petr odevzdal svým nástupcům starost o všechny církve. Moje péče není omezena leč celým světem. Není pod nebem církve nesvěřené mně jako otcí

na starost. Nic není, čeho by neřídila pravomoc sv. Petra.“ — Slyšíme však ho nejenom mluvit, nýbrž vidíme, jak vykonává pravomoc v Gallii, Španělsku, Itálii, Africe, Řecku, Palestině a Cařihradě. Vidíme ho svolávat sněmy a předsedati na nich; potvrzovati nebo zavrhovati výroky sněmů; souditi biskupy, sesazovati je. A právě o Cařihradu jediném soupeři, který se kdy proti primátu římskému vyskytl, píše k císaři, mluvě o ctižádosti patriarchy, tehda vládnoucího: „Rozdílná je povaha vlády světské a božské, a nebude nikdy nijaká budova stálá, leč ta skála, kterou Pán zázračně položil za základ. Pozbývá vlastního, kdo si žádá cizího. Nechtě se spokojí ten, o kom jsme mluvili (t. j. patriarcha cařihradský), že tvojí přízní a mojí milostí stal se biskupem města takového. Ať nepohrdá městem královským nemoha ho učiniti stolcem apoštolským.“¹⁾

Není úkonu, který vykonává papež nyní vládnoucí z moci primátu, aby se nedal odvoditi ze zásad sv. Lva. Kdo odpírají poslušnost tomuto primátu, musejí zamítnouti prohlášení sv. Lva. Dokud ho nezamítnou, stojí před autoritou, již si nepřivlastňovala nikdy druhá církev.

Položíme jenom ještě jednu otázku. Která církev se kdy rozšiřovala po veškerých národech světa jako hlasatelka Boží? Hlásal kdy o sobě nějakým způsobem protestantismus, že má býti slyšen za hlas Boží? Určuje-li které jejich shromáždění, porada, schůze výroky své klíči krá-

¹⁾ S. Leon. ad. Marc. epist. 78.

lovství nebeského za závazné ve svědomí? Odváží-li se uvolnití svědomí, jakoby měl moc lidí rozhřešovati? Prakticky se této moci zříkajíce dokazují, že jí nemají. Jejich ruce neodváží se vládnouti mocí, která by se zdála v rukou jiných než od Boha vyvolených samovládou nebo znesvěcením.

A nevidíme-li, kterak se tu vyplňuje božský příklad? O kom čteme, že „lid se divil učení Jeho?“ proto jediné, že „učil jako moc maje a ne jako zákonníci?“ On nemluvil jako člověk, nemluvil domněnek, nerozumoval, nevypočítával důkazů, nevykládal povídek, nýbrž ve jménu Božím jsa sám Bohem. Tak ani učitel, jehož poslal, nepřichází pracně připravený, s mnohými knihami a s citáty vybranými z toho místa a toho pojednání, nýbrž s hlasem Božím hlásá: „To je víra katolická, té kdo neuvěří, nebude spasen.“ Přichází s hlasem autority pronikajícím do svědomí, připouští je jej odůvodňovati a popírati těm, kdo mají ještě kdy na spasení své, a mluvě do duše těm, kdo horlí o spásu svou.

Smette Řím s povrchu zemského, a kam se poděje křesťanství? Zničte vědecké bohosloví katolické a kde bude víra? kde je hora domu Páně, jak ji viděl Isaiáš? Kde je kámen rukou netknutý, který podle vidění Danielova vyrostl a naplnil zemi? Kde je království, které založil Bůh nebeský? Kde je „město postavené na hoře“ a nemohoucí se skryti? Kde to bude, vezmou-li křesťanstvu Řím? Neptám se vás, která církev si osobovala právo,

že vyplňuje ta proroctví? Vlastní váš rozum říká, že je to nemožno. Ne-li v církvi, pak ptám se vás, kde se vyplní slova: „Aj, já s vámi jsem po všechny dni až do skonání světa?“ Jestliže ne v církvi, kde tedy jest víra prvních letnic?

Poslouchajíce církve katolické nestojíme před učitelem lidským. Mluví k nám Někdo ne jako fariseové a zákoníci, nýbrž hlasem Božím: „Kdo vás slyší, mne slyší, kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá; kdo mnou pohrdá, pohrdá tím, který mne poslal.“¹⁾

¹⁾ Luk. 10, 16.

Přednáška 4.

Pravým výronem soukromého úsudku je racionalismus.

»To je život věčný, aby poznali Tebe, pravého Boha a jehož jsi poslal, Ježíše Krista.« (Jan 17, 3.)

Rád bych už nechal té látky, kde jsme přestali v poslední přednášce. Tak jak mohu, vyplnil jsem dílo, které jsem si umínil. Až posud byla cesta, kterou jsme šli, vděčná a ubývající. Šli jsme přímo za pravdou; hleděli jsme položit základy a postaviti důvody své víry. Klásti základy je pravou povinností a úkolem církve Boží.

Rád bych tedy nechal té látky; přece je však nutno, abychom obrátili mysl ke zkušebnému kamínku, o kterém jsme až posud mluvili, předpokládajíce, že budou popírány pravdy a zásady námi stanovené. Začali jsme s pojmem víry: že Bůh se opět zjevil lidem padlým a nevědomým ze svého milosrdenství k tomu účelu, abychom poznajíce Ho a Syna vtěleného došli života věčného. Dále jsme viděli,

že pravý pojem zjevení zahrnuje v sobě znaky určitosti a jistoty, protože nám bylo zjevení od Boha dáno tak, jak je v mysli jeho; že vycházejíc od něho jako jediného zřídla přichází k nám jediným pramenem, církví jeho; a že církev rozsahem jsouc všeobecná je naprosto jedna, živé a bezprostřední tělo, kterým je přítomnost spojena s minulostí a až po dnes sjednocena s prvními letnicemi.

Proto nevěříme toliko, že Bůh jednou mluvil a nyní už nemluví, nýbrž že tenkrát začav mluvit, mluví pořád; že to, co mluvil inspirovav apoštoly, když se nad nimi ukázali ohniví jazykové, mluví neustále v církvi. Učení jediné, svaté, všeobecné a římské církve, živých a přítomných dějin minulosti, je nám hlasem Božím a základem naší víry.

Když jsme dospěli krok za krokem k tomuto konci, je nutno, byť i bylo nepříjemno, vrátiti se a rozebrati, co jsme vykonali; nutno, protože pravda se často objasňuje mnohem více protivou; neboť narážíme v takových protivách aspoň na nemožnost anebo nesmysl, který se zamítá sám sebou.

Nechť tedy především říkají, že církev, jejíž střed je v Římě, jejížto rozsah je od východu na západ, že ta církev římská není všeobecnou církví, učitelem od Boha seslaným; co z toho následuje?

Žádná jiná církev neproniká veškerými národy, nerozšiřuje svou pravomoc, kdekoli je známo jméno Kristovo, žádná neměla nebo abych lépe řekl, nepřivlast-

ňovala si od počátku primát nade všemi jinými církvemi, vždycky učila a i nyní hlásá po všem míru s tím požadavkem, aby jí bylo posloucháno jako božského učitele. Ať říká theorie cokoliv, je skutkem dokázáno, že žádá, by jí od východu až na západ, od severu až na jih bylo posloucháno jako hlasu Božího.

Popřete to, a kam dospějeme?

Odstoupíme-li od této zásady určitosti, tohoto nejvyššího svědectví na zemi o zjevení Božím, pak je nám jíti za zásadami nižšími. Popřete nejvyšší a božskou autoritu církve všeobecné, a hned bude svět pln řevnivých učitelů. Vystoupí na východě i na západě. Se starými sektami, nestorians, eutychians a monofysity hlásí se východ, že bude učit. Také to chce západ se všemi rozkolníky pozdějších století, kalvinisty, luterany a anglikany. Popřete tento nejvyšší úkol tohoto jediného učitele a všichni ostatní si osobí výsadu býti slyšeni. A proč by ne? Nám není třeba hledati důvodů proti jejich nárokům. Je povinností těch, kdo přijímají tuto zásadu neodvislosti, aby ji omezili. My stojíme jistě; ale ti, kdo popírají katolické pravidlo víry a zavádějí takový spor, ti jsou vázáni, objeviti nějaký zkušební kámen, podle kterého by poznali, kdo ve sporné řeči má pravdu a kdo ne.

Kdybyste na útěku o život přišli k místu, kde je mnoho cest, a jenom jedna by byla jista, nestálo by za to věděti, kterou se dáti?

Kdyby se uzdravila smrtelná nemoc z mnohých léků jenom jedním, byli byste chladni a netečni a nehledali

byste, kdo má věc tak vzácnou? Kdyby byli apoštolové na zemi, byli byste lhostejni a nerozlišovali jich od soupeřů a podvodníků? Kdyby opět mnozí vystoupili a hlásali o sobě, že jsou messiáši, pokládali byste za lhostejné poznati mezi nimi pravého Messiáše? Kdyby přišel jeden a pravil: „Jenom věrou budete spaseni“, druhý: „Budete spaseni věrou a nábožnými city“, třetí: „Budete spaseni věrou beze svátostí“, čtvrtý: „Je božský zákon milosti svátostné, podle kterého musíme míti podíl na Slovu vtěleném“, bylo by vám lhostejno a nezkoušeli byste, který ze všech těchto učitelů přichází od Boha? Nežijeme už v těch dobách, kterých nás varoval Pán, „že mnozí přijdou ve jménu Mém, říkajíce: „Já jsem Kristus?“ Zda-li není o těchto časech výstraha: „Řeknou-li vám, ejhle na poušti jest, nevycházejte“ — to jest hledati hlasatele Bohem poslaného; „Nebo jako blesk od východu slunce vychází a ukazuje se až na západ: tak bude i příchod Syna člověka.“¹⁾ Pravý hlasatel Boží jest už kolem nás na celé zemi.

Aby se vyhnuli této nemožné theorii, vymyslili, jak povstala církev anglická, toto: „Církev anglická nesestává z těch, kdo jsou odsouzeni z kacířství, jako eutychianů, monofysitů a podobných, ani z těch, kdo se rozkoem oddělili od ní, jako sekty protestantské, ale sestává z církve řecké, římské a anglické.“ Dotkněme se bedlivěji této theorie, neboť je pořád milým preludem mnohé zbožné

¹⁾ Mat. 24, 23—27.

mysli. Mnozí věřili, že mají víru v pravé zjevení. A kdybychom chtěli zahnati přelud tento, pak by nám to nebylo konati kvapně a se smíchem, nýbrž jednoduše dokázati jeho nemožnost. Jsou-li tři společnosti jednou církví, jest církev rozdělena. V první chvíli to ujde. Jestliže je trojí společnost jednou církví, pak nemůže žádná z nich, protože jedna církev je vedena Duchem sv., druhé odporovati v tom, kde ji vede Duch sv. Byť byly jejich výroky přímo sobě odporňy, v podstatě víry musejí se shodovati. Takové jsou nesnáze, do kterých se vženou silou svého důvodu nebo výsledku. Ale všechny tyto společnosti jsouce zasnoubeny proti vůli, vylučují se navzájem. Řecká nechce si vzíti anglickou se změněnými svátostmi; anglická zase nechce řeckou s jejími obřady modlitebními. A svatá Stolica nechce žádné pro rozkol a kacířství. Společnost tato trojí byvši proti vůli v theorii sloučena, skutkem se proti tomu vzpírá. Spojena může býti jenom na papíře.

Nynější poměr anglické církve ke katolické je úplné a skutečné zamítnutí této libovolné theorie.

Ale že je to nemožno, byli donuceni přímí a vážní duchové k tomu, že zamítli církev viditelnou, a uchýlili se k církvi neviditelné. Avšak toto mínění padá už samo sebou. Jak pak by chovala neviditelná církev zjevení Boha vtěleného, nebo jak by byla zastupitelkou Boha neviditelného, nástupkyní živých apoštolů, přísluhovatelkou viditelných svátostí, jak by slavila sněmy viditelné, vydávala viditelné zákony, konala bohoslužbu ve viditelných

svatyních? To je druhá nemožnost, do které se vhánějí pod vážností důvodu.

Druzí nechávající církev neviditelné přijali jinou theorii, že církev Boží je skutečně viditelnou společností, velikým shromážděním křesťanů, ale nemá Boží autority, aby předkládala články víry ani stálého úřadu nebo moci prohlašovati s jistotou neomylnou, co je původním učením. Práví, že za prvních šest století, kdy byla sjednocena, měla moc rozhodovati, a že v tom úřadě byla neomylna neb aspoň nikdy nezbloudila, ale že po rozdělení pozbyla moci vykonávati tento úřad, a že jí nabude až po sjednocení; a že každá církev se odvolává na všeobecný sněm budoucí. I tomu někteří upřímně věří. A přece nikdy nebyli s to, aby pověděli, jak zmizel najednou božský úřad Duchem sv. církvi svěřený an Bůh je s ní stále. Jestliže opravdu je třetí osoba nejsvětější Trojice v církvi na místě druhé osoby nejsvětější Trojice, sestoupil-li Duch sv. vést a chránit v pravdě církev sv., jak se stalo, že v sedmém století přestal božský úřad po šest století věrně vykonávaný? Odvolávají se k tomu, jak bylo za starých věků, pravíce, že jak bledlo světlo pravdy před potopou, až hřích lidský přivolal potopu, že jak vyhynulo zjevení dané Noemovi, až byl Abraham vyveden z modloslužby; jak se pravda Mojžíšem zjevená porušovala a církev židovská se pronevěřila, tak prý se porušila i církev Kristova podle téhož zákona úpadku.

Je-li možná, že soudí mužové v písmě sv. honění ze stínu na věc, protože ve starém světě, ve starém a

padlém stvoření, než se Slovo vtělilo a než byl vylit Duch svatý, protože v těch „dnech tělesných“ lidé neměli darů milosti, že i nyní, kdy přišla druhá osoba na svět s naším člověčenstvím a sedí na pravici Boží, slavná hlava těla mystického udržuje svým božstvím řád milosti, že i nyní, kdy jest na místě jeho Duch svatý nehynoucím životem a světlem nového stvoření, mají převahu ještě zákony padlé přirozenosti naší a to ne nad živlem božským i lidským, nýbrž nad živlem božským a úkolem církevním? Ačkoli každý člověk chybuje, církev je vždycky neomylna; ačkoli člověk slabý podléhá, „brány pekelné nepřemohou církev.“ Ačkoli sliby dané jednotlivcům jsou podmíněny, sliby dané církvi jakožto stvoření Božímu jsou nepochybné. Před vtělením Syna Božího nebylo těla mystického. Proto odpovídáme jedním slovem, že starý svět neměl obdobu ani nepředcházel nového stvoření Božího.

Opět praví, že známky církve, svatost a jednota se mají klásti vedle sebe. Bylo prý slíbeno, že všichni synové Boží budou svatí a že každého bude učit Bůh. Kdyby byl slib svatosti nepochybný, očekávali bychom dokonalou církev bez vady a poskvrny. Ale vidíme ve viditelné církvi plno pohoršení a zkaženosti. Nejsou-li tedy do slova vyplněny sliby o svatosti, pak nesmíme mysliti na doslovné vyplnění, čtouce o naprosté jednotě.

To je blud, kterému se ještě mnoho lidí poddává. Zapomínají, že jednota jest jednotka početní a že svatost je vlastnost mravní. A dále nerozeznávají svatost se strany

božské a svatost se strany lidské. Svatost na straně Boží je svatost Zakladatele církve, svatost Ducha svatého s ní přebývajícího, svatost nauky a svatost svatých svátostí, pramenů milosti. Svatost na straně lidské je vnitřní stav, srdce Duchem sv. posvěcení. Tato vnitřní svatost se mění podle působení člověka, ale přítomnost Boha Posvítitele, moc sv. svátostí, zřídelské posvěcení: to na straně Boží se nemění, to je všecko bez vady a poskvrny až do nejmenšího proroctví. Jenom účinem se to liší, podle toho, jakou má účastný jednotlivec víru.

To je pravá podoba. Církev je počtem jedna jak Bůh jest jeden. Ať odpadnou jednotlivci a národové od víry co do svatosti, jednota jakožto božské ustanovení, je pevná: „Bez želení jsou darové a povolání Boží.“ Jednota, nechť odpadne kdokoli, je nezměnitelná, neubývá jí. Jedna nemůže býti víc nebo míň než jedna.

Je-li, jak praví, zrušen úřad církve rozhodovati v otázkách víry, nemá nyní svět učitele. Pak není už rozkazu: „Jděte, učte všechny národy.“ Národy se rozumějí nejenom národové tehda na zemi bydlící, nýbrž národové následující, potomkové až na konec světa. Pak není už na světě božského učitele. Je-li zrušen úřad církve učiti pravdě a odhalovati nepravdu, určovati víru a odsuzovati kacířství, neznáme nyní s jistotou ani pravého smyslu článků víry. Mezi západem a východem, mezi všeobecnou církví římskou a místní církví východní jsou dvě sporné otázky, které se týkají článků víry křesťanské. Na jednom

místě učí církev katolická, že Duch sv. pochází z Otce i Syna. Která má pravdu a která ne? Při kom je právo ve sporné otázce této? Kde mezi spornými stranami je víra, kde kacířství? Je-li zrušen úřad církve, není na zemi soudce, který by řekl, kde je v tomto sporu pravda a to ne ve sporu o nepatrnější článek učení, nýbrž o článek tajemství nejvyššího, o nejsvětější Trojici.

Přistupme ke druhé závažné otázce, ke primátu církevnímu — moci, již má stolice Petrova, by právomocí svou řídila všechny církve na zemi. Ve křestní víře vyznáváme, že věříme v jednu, svatou církev katolickou. Jistě je otázka, je-li na zemi hlava církve od Boha ustanovená, tak dobře obsahem a výkladem tohoto článku jako kteréhokoliv druhého místa. Avšak je spor o toto místo mezi církví katolickou a řeckou. A je-li zrušen úřad církve, není na zemi moci, aby rozhodla, kdo má v tomto sporu právo a kdo ne.

Nechejme církve řecké a zkoušejme to na církvi anglické. Kolik míst v učení mezi církví anglickou a všeobecnou je sporných? Kolik míst v 49 člancích náboženských je nejistých! Kolik sporných otázek nejenom s církví římskou nýbrž i s řeckou! Na příklad celá nauka o svátostech, kolik jest jich a jakých, moci klíčů, modlitbě atd. I ptám se, kdo nyní, je-li zrušen úřad církve, může rozsuzovati, kdo je v těchto sporných otázkách práv a kdo ne?

Ano můžeme jíti dál a říci, že nejsou už jisty články víry na sněmích tenkrát určené, kdy církev byla ještě

jedna. Je třeba, by povstal jednotlivec dostatečného rozumu a dostatečného vplyvu a pochyboval o nich. Jestliže je sporný výklad ustanovení sněmu nicejského a efeského, je nutný pravý výklad starých usnešení těchto. Ale toho není možná najíti, není-li pořád soudce, aby určoval zákon. Řekněme, že by povstal sporný výklad zákona z dob Eduarda III. a nebylo by ve Westminsteru soudců, kteří by jej vysvětlili, zákon by byl přímou pochybností nebo mrtvou písmenou. Tak se má věc i s rozhodnutím na starých sněmích. Nic jiného není třeba než spíratí se o každý článek víry a jest po jejich jistotě. Dvanáctý spor o dvanáctero článků křestní víry by sbořil veškeru jistotu. A na zemi nebylo by soudce, jenž by pověděl, kdo má právo a kdo ne, a který by rozhodoval, co bylo původně na letnice zjeveno a smysl tohoto zjevení. K takovým nemožnostem zavádí theorie tato ty, kdo se jí drží: nemožnosti, o kterých budou nejlépe ti mluviti, kteří je poznali nejvíce. Avšak z toho se vytáčejí a odvolávají se na budoucí všeobecný sněm. A to přece jim nyní nedává jistoty.

Víra může býti nejista, jak je tomu v Anglii po několik století, protože všeobecný sněm pořád má býti. Opravdu není toto odvolávání ničím než výmluvou neposlušnosti. Odvolávati se od vrchnosti vládnoucí na budoucí je prostě zradou. Ale vedle toho je tato theorie nemožna sama v sobě. Neboť, kdo svolá ten budoucí sněm? Kdo na něm bude? Kdo bude vyloučen? Podle čího roz-

sudku budou přijímati a vylučovati? Každá zvláštní církev dá svůj hlas. Kdo bude posuzovati žádost její? Místo soudcovské jest uprázdněno. Ale předpokládá se, že na sněmu všeobecném bude nejvyšší soudce ve víře a jednotě. A o tom praví odvolavatelé, že ho není.

Nechejme již toho. Popíráti, že jedna všeobecná církev římská jest nyní učitelem na zemi od Boha ustanoveným, jest popíráti, že je na světě vůbec nějaký učitel, a popírají-li tohoto všeobecného učitele, docházejí důsledků tak nemožných, že je třeba jenom vyřknouti, a samy se zamítají. Není-li na světě učitele od Boha ustanoveného, aby vedl všechny ostatní, nemá ani žádná druhá církev místní poslední a nejvyšší autoritu určovati, co je pravda a co není; to jest nemá neomylnosti upírané od protivníků církvi katolické; nebo jinak, pod nebem není o pravdě božské jiné autority než lidské.

Zkoumejme tuto druhou možnost. Pomiňme církev řecké, neboť měla dosti soudnosti, když se odloučila, aby hlásala, že není částí církve, nýbrž pravou církví; že není s ostatními, nýbrž sama zachovávatelkou víry. Církev řecká hlásala vždycky, že je chrámem Ducha sv. a že je pravověrnou, to jest jedinou věrnou učitelkou víry. Hlásá také, že je vedena Duchem svatým. Nechce se dělit s církví římskou, nýbrž chce býti výhradně jedinou pravou katolickou církví. Viní svatou stolicí i z bludu i z rozkolu. Pominouti můžeme tohoto případu, neboť podstatou svou naše stanovisko utvrzuje a ukazuje ještě více na ne-

rozumné nároky východu. Pohledme na místní církev, která nehlásala o sobě, že je výlučně církví, nýbrž částí její a že je ve své oboru dostatečnou rozsuzovati spory, stanoviti zákony, dávati pravomoc a vykonávati ji, to jest, která hlásala o sobě, že má ve svém vlastním oboru to, co církev od božského Zakladatele.

Nebudu vás obtěžovati a stopovati v dějinách theorii, kterou největší a nejznamenitější duchové v církvi anglické hleděli reformaci ospravedlniti. Postačí, řekneme-li, že zbožní a učení mužové věřili, že měla církev katolická za našich saských předků v těchto krajinách svobodu, že jsouc spojena se svatou stolicí nebyla pod násilnou pravomocí; že Normané přišedše založili ústavu na řádu církevním a upevnili svobodu a výsady církve katolické v Anglii. Věřili dále, že každé království křesťanské jak i naše má svoje zákony, výsady a práva; a ty že strhla na sebe, zkrátila a zrušila cizí moc, biskup římský. A učili potom, že reformace nebyla na nic než aby vydobyla práv uchvácených naší starodávné svobodě, a že církev před reformací, po ní je táž, ustavičná a živá společnost, změněná sice převraty toho věku, ale vždycky s týmiž řády, pravomocí a učením, že je schopna sama o sobě rozřešovati otázky, jak dosvědčuje v úvodu pozoruhodný článek sněmu na začátku rozkolu konaného.

Co učinila theorie tato? Najednou dala místní církvi veškery výsady církve všeobecné. Přiřkla jí moc určovati ze svého oboru to, co může ustanoviti toliko církev vše-

obecná pod vedením Duchu svatého. Ačkoli zřejmě nevyřkla, přece skutkem příkládá jí neomylnost.

Bylo by bývalo příliš nedůvodno a nerozumno vyřknouti to, ale jednala tak jako by církev opravdu byla neomylna. A kam to dospělo? Církev anglická nerozhodovala ve sporech členů svých dříve než popírali jejich rozhodnutí.

Poprvé se od anglické církve odloučili „neodvislí“. Neodvolávali se na Písmo svaté a na rozum, nebo jak učili na neviditelnou hlavu církve, vskutku však na vlastní výklad. Prvním následkem toho, že přiřkli místní církvi všeobecnou svrchovanost ve pravomoci a řádu, bylo, že se nejrozházejší a nejvěrnější mužové stali neposlušnými, vidouce, že je to nemožno. Odtud ono rozdrobení církve anglické po celé zemi až do dnešní doby. Původem tohoto rozdrobení jest, že nelze věriti, aby společnost libovolná a lidskou mocí utvářená měla božskou autoritu rozhodovati spory ve víře.

Nedávno jsme viděli na vlastní oči zkoušeti tuto theorii o místních církvích. Dějiny nám praví, že v církvi anglické byla po tři sta let jejího trvání dvojí škola bohoslovná, jedna mající zdání katolického učení a podání, druhá pozdější, která povstala na půdě reformační, společnost anglickou předsudky zajímaví, škola pouhé bohovědy protestantské. Tyto dvě školy bojovaly, svářily se a navzájem udávaly až do dnešního dne. A přece bylo věřeno, že katolická církev má to, co církev anglická, a

že církev protestantská je cizopasnou: nemoc, která by mohla býti vyléčena, třebas je hluboce zakořeněna.

Taková byla víra mnohých. Tu nastala rozhodná chvíle. Víte, že jenom z daleka vám připomínám, jak sveden byl spor mezi knězem a jeho biskupem o první svátost církevní, o první tedy milost křesťanského života, o hřích prvopočátečný a celé učení o milosti Boží na duši lidskou působící, — učení základné a hlavní. Biskup mu odepřel dáti správu duchovní. Kněz nejsa spokojen s rozhodnutím biskupovým, odvolal se na pravomoc arcibiskupskou; arcibiskup, vlastně jeho dvůr, schválil rozhodnutí biskupovo. Odvolal se dál na moc světskou na sněmě. Zkoumejme odvolání jeho. Biskup je duchovní osoba s mocí duchovní, duchovní soudce v duchovní otázce; arcibiskup, ku kterému dále šlo odvolání, je také duchovním soudcem v duchovní otázce s tím jenom rozdílem, že pravomoc arcibiskupova je vyšší, ačkoli je s biskupovou stejných rozměrů. Když pak šlo odvolání na světskou moc na sněmě, co tím ukázáno? Že moc světská na sněmě zasedá jakožto duchovní a rozhoduje v duchovních otázkách s pravomocí také stejnou a pouze vyšší nad pravomoc arcibiskupovou a biskupovou, úřad, který Bůh dal patriarchovi. Není možná jinak rozuměti tomuto počínání. To je důkaz ne rozumový, ale ze skutečnosti.

A nyní se ptám, kam dospěje theorie o místní církvi. Dokazuje se tím, že místní církve nemají moci rozhodovati konečně nad pravdou nebo nepravdou sporů ve víře.

Učiněn byl tohoto času pokus od mužů, kterých je mi vzpomenouti s láskou a úctou, aby zahojili tuto ránu rozlišující v každém takovém odvolání světské věci, jako beneficium, majetek, patronát, od věcí duchovních, učení víry. Bylo navrženo, že věci světské mají se vyřizovati na sněmě světskou mocí přirozeným to soudcem v těch věcech, které se týkají beneficia a věcí světských; a že věci duchovní anebo otázky víry mají vyřizovati biskupové té které církve. Když se o tomto návrhu jednalo, položeny tyto otázky: Předpokládejte, že je sporná otázka v učení dána společnému sněmu biskupů místní církve a že prostá většina jich rozhodne tak a hojná menšina jinak; utiší se mysl lidu nejasností podrážděného hádkou o nějaké místo náboženské, že se ničím nedá tak uchvátiti? Bude považovati rozhodnutí většiny za předmět božské víry? Řekněme dále, že by byla na straně většiny pouhá čísla a na straně menšiny učení theologů; má-li většina více čísel, menšina má větší váhu. Nebude lid s málem těch, kterým spíše věří, než s mnohými těmi, kterých si jako bohoslovců méně váží? A jiná otázka, které nedali, kterou my nyní dáváme: Řekněme, že by veškerý sněm shromážděných biskupů byl svorný, jaká je záruka nebo jistota, že jejich rozhodnutí bude neomylně souhlasiti s věrou církve Kristovy? Místní církev nemá výsady neomylnosti. „Jestliže chybila církev jerusalemská a antiochijská,“ může chybovati každá církev. Jestliže chybyly tyto církve i přes starobylost a důležitost, nepochybí spo-

lečnost třístoletá? „Chybí-li sněm všeobecný“, pak pochybí mnohem snáze sněm krajinský.

Církev, která hlásala tyto zásady, připravila rozsudek sama nad sebou. Zříká se neomylného vedení. A jestliže se její shromáždění otcové s jednou myslí a jedněmi ústy prohlásí o nějakém místě učení, jaká je jistota, že jejich rozhodnutí je věrou církve všeobecné? Na anglickou církev od jednoty katolické odtrženou nemá vplyvu duch a mysl církve všeobecné. Páska je přetržena. Nemá tedy autority větší než lidskou. Jiní opravdu věřili, že byla církví po tři sta let a že se stala rozkolem přede dvěma lety, a že stanovisko anglické bylo dobré až do té doby a není dobré pouze od té změny.

Avšak je druhá možnost. Krise, o které mluvíme, byla buď změnou nebo se ukázala pravá podoba. Kdo umí hleděti do dějin a vidí dvojí školu od vlády Eduarda VI. a nadvládu koruny od kralování Jindřicha VIII.; kdo pozoruje náboženské sváry v Anglii po tři století a přece praví, že naposledy byla změna učiněna, budiž; ale kdo věří, že úsudek tehda nejvyšší zákonnou autoritou v této zemi vyslovený byl pravou a podrobnou kritikou dějinnou náboženského kompromissu, zvaného reformací anglickou, ten také uvěří, že následek toho odvolání, o němž mluvíme, nebyla změna, nýbrž objevení toho, co byla nová církev od počátku, že od prvu anglická společnost, ačkoli si přivlastnila řád z časů katolických, ačkoli se usadila ve chrámech biskupských, ačkoli hlásala, že vykonává

vlastním jménem právomoc katolickou, nebyla nikdy leč společností lidskou, z lidské vůle povstavší, ustanoveními lidského rozumu bez božské autority, kterou by zavazovala svědomí nebo ukládala povinnost na duši.

Popíráti poslední a nejvyšší autoritu církve jest buď připisovati neomylnost každé církvi místní, je což směšné, nebo hlásati, že není na světě ve víře vyšší autority než lidská. —

Než je nám spěchati k jednomu nebo druhému důsledku, u kterého bychom se déle pozdrželi. Praviti, že není na světě o víře vyšší autority nad lidskou, je tolik co bořiti pravdu. Jako vidíme oblohu a jako každé světlo jest od Boha stvořeno; a byť byli všichni slepí, obloha vždycky bude, a její světla nebudou méně zářiti, tak je víra od Boha zjevena a každá pravda je v ní světlem božským; a byť všichni byli nevěrci, zjevení a jeho světla budou stejně zářiti.

Věcnou podstatou nezávisí tedy pravda na vůli ani rozumu lidském, má svou jistotu v Bohu a byla nám dána zjevením a autoritou Boží. Jak je to možná, když základy jsou lidské a na nich spočívá pravda? Nedospěli bychom jí, jinak proč ji Bůh zjevil? Neuchovali bychom jí, jinak proč ji člověk odedávna pozbyl? Lidé nám jí nezajistí, protože si odporují.

Pravda se nikdy nemění, vždy je táž, vždy jedna a nezměnitelná; jenom lidský duch si odporuje. Jediný pramen pravdy je Bůh, jediným řečištěm pravdy jest jeho

církev, kterou pořád mluví. Zrušte stálou autoritu božskou, která nám od dávných časů zachovává pravdu a co z toho vyplyne? Pravda ustoupí domněnkám a výmyslům jednotlivcovým. Mnohobožství starého světa bylo jenom pojmem o Bohu povstalým v mysli lidské, když pozbyli známosti o pravém Bohu. Lidská mysl, která se bez Boha neobejde, utvořila si o něm hrozné představy. Chytrá, vzrušená obrazivost vydala ze svých vlastních obrazů mnohobožství. Mnohobožství byla skroucená pravda, když byla zatemněna.

Přejdeme na doby nynější. Nepovstaly sekty anglické z ducha lidského, který hleděl nabýti božského pojmu o církvi jakožto učitelce Bohem poslané? Reformace zbořila věcnou podstatu ideje této a lidská mysl ji zas obnovila způsobem výstředným. Není nepravé učení, fanatická výstřednost a překrucovaná pravda úsilím ducha lidského, aby znovu utvořil pravdy, jejichžto podstaty pozbyl?

Zapíratí tedy božskou autoritu církve všeobecné a stanoviti pro víru autoritu čistě lidskou jest přeměňovati veškero učení v osobní mínění jednotlivcovo. Učení je pak divokým snem. Neboť co je sen jiného, ne-li let myšlének nerušený bdělým vědomím, které nás nutí k ladu a skladu skutečného světa. Ve spánku neodpočívá duch, stále se vlní svými představami. Spíme-li úplně, nevíme, co se v nás děje, nespíme-li úplně, říkáme, že se nám zdá, to jest, že si vzpomínáme. Když se probudíme, míjejí snové, protože nás vzpomínáje důležitá věc, oko našeho bližního, obecný smysl, to jest bděle vědomí. Podobně i viditelná

církev je se svým pravidlem víry, autoritativním učením, řádem, kázni a obřady tím zevnějším světem, ve kterém se hýbáme. Klade duchu meze a hranice. Zrušte ji a duch se bude zmítati za svými preludy v nesčetných kacířských, výstředných a lživých naukách.

Německo a Anglie budiž toho důkazem. Pohleďte na příklad na racionalismus v Německu. Prvních časů po reformaci bylo luteranství přísně pravověrno, až nesnesitelně vyprahlo; a tu hleděla duše lidská žíznicí po vodách života, o které byla oloupena, upokojiti se přemrštěnou zbožností a s úžasem zavrhli pravověrnost jako věc mrtvou a nesnesitelnou. Tento protitlak proti určeným článkům víry zavedl později. theorii, že veškera pravda se dá vyvoditi z lidského vědomí. Od té doby až na konec objevila se dvojí věc: jedna theorie, že není hříchu; že je filosofickým neladem ve všeobecném poměru Stvořitele k stvoření; druhá, že nebylo skutečného Krista. Tam dospějí osobní úsudky jednotlivého člověka, když pozbude věčné nauky božské autority.

Nyní je nám vzpomenouti ještě jednoho výsledku. Pozbudeme-li pravdy, pak je po závaznosti zákona. Co nás váže zákonem mravní povinnosti? Pomíjím zákonů přirozených. Mluvím nyní o vyšších zákonech zjevených a ptám se, co váže naše svědomí? Vůle Boží zjevená těmito zákony. Avšak která autorita nám je zjišťuje, která je vykládá? Snad lidská? Zda může člověk zavazovati člověka mravně, aby pokládal jeho výklad vůle nebo zákona božského za závazný pod hříchem? Zda může

předkládati úmysl svůj za účel společnosti, je-li společnost podmínkou k životu věčnému? Je možno tvoru vázati bližního pod svědomím, nemá-li božské autority? Zákony Boží nezavazují tvory, nejsou jim zjeveny. Ačkoli právem zavazují veškerý tvorů na věky, přece ve skutečnosti je třeba, by byly zjeveny a potom aby byly uznány za závazné ve svědomí. Zákona pochybného nezná svědomí. Je-li zákon nejistý, není nám zákonem. Musí býti jasný a určitý i svým obsahem i svou autoritou. Ptám se, co jest jiného zřídlem jasnosti a určitosti zákona pravdy Boží, ne-li božská autorita uznaná od každé mravní bytosti a to nejenom před devatenácti stoletími, nýbrž každého věku potom, každého roku, každý den, každou hodinu? Vezměme příklad. Neváže-li nás pod trestem hříchu a věčné smrti zákon, že máme věřiti? Proto nedala nám lidská autorita tohoto zákona. Není zákon, podle kterého zdědíme život věčný, podrobíme-li se božské autoritě církve na zemi? Ta autorita je tudíž božská. Nejsme-li také zavázáni pod trestem hříchu zachovávat jednotu církve? Zákon jednoty je tedy božským zákonem dáváním a udáváním nám přítomnou božskou autoritou.

Přejdeme ještě k jednomu a poslednímu odstavci. Zmizí-li božská autorita, věčnost pravdy a závaznost zákona božskou autoritou nám daného, kam se poděje, ptám se vás, zjevení? „To je život věčný, aby poznali Tebe, jednoho pravého Boha, a jehož jsi poslal Ježíše Krista“. K tomu jsme dospěli krok za krokem. Došli jsme

tam, odkud jsme vyšli. Sestoupili jsme s nejvyšší příčky duchovního žebříku, na jehož vrchu je Bůh, na chladnou půdu, holou a pustou, k přirozené mravnosti a do přirozené společnosti, k lidskému rozumu a k lidskému domnění.

Čteme ve Zjevení, že přijde Antikrist; a podle rozohněné obrazivosti rozkolníků a kacírů zasedl na stolci náměstka Kristova. Avšak mám-li hledati Antikrista, hledám ho po tomto znamení: „Všeliký duch, který dělí Ježíše, není z Boha a to je antikrist.“¹⁾ To je tedy znak. Antikristův, že zapírá vtělení Syna věčného; že zapírá zjevení Boží od něho pocházející; že zapírá duchovní tělo Kristovo, všeobecnou církev a božskou říši víry. „Všeliký duch, který dělí Boha,“ to jest každý duch, který trhá pásy této jednoty Ježíšovy; každá theorie, která odvádí lidi z království Božího založeného od vtěleného Syna Božího, od vedení Ducha svatého do společnosti čistě přirozené a k rozumu taktéž čistě přirozenému, to jest Antikrist. Je-li tomu tak, kde ho nacházíme? Já ho vidím tam, kde protestantství zpustošilo krajiny.

Na konec ještě něco; počínaje pravil jsem, že nemluví jako soupeř. Myslil bych, že bych věc tuto zneuctil, kdybych o ní mluvil jak o věci pouze sporné. Jedná se o něco důležitějšího než o věc spornou o čest našeho božského Pána a věčnou spásu duší. Jaké to zneuctění — lidé myslí na ně tak málo! Jakoby pravda byla nějakou mincí, kterou lze raziti a vyměňovati, které lze dáti jiný

¹⁾ I. Jan 4, 3.

ráz a jinou určití cenu a kterou možná učiniti z papíru nebo z kovu jak komu libo! Pokládají pravdu za nějaké zboží v obchodu nebo za milost, které je volno člověku užívatí samému, byť i druhý zahynul. „To je moje pravda; vy se starejte o to čemu věříte.“ Jaká je to potupa našeho Pána! Představte si tento večer na modlitbách trůn Syna Božího, cheruby a serafy kořící se slávě věčné Pravdy, nezměnitelnému světlu vtěleného Slova jak včera, tak dnes a po všecky věky, dvůr nebeský ojasněný světlem Božím, jasný rozum duchů, kteří nenávidějí jenom pomýšlení na hřích, a pak pohleďte na zemi na ty, které Kristus krví vykoupil, pohleďte na ty, kdo by měli míti dědictví víry; pohleďte na jejich spory, hádky, pochyby, bídu; a mezi všemi těmito bloudícími, hřešícími a hynoucími dušemi pohleďte na ty, kteří trvají ve chladné samolibosti ženouce se za svými domněnkami a říkajíce: „To je moje pravda.“

Pomyslete ještě na duše, které hynou. Kolik jich doplulo z nejistoty do přístavu smrti. Kolik duší, jak vám poví každý kněz, vytočilo se z ruky, kterou je chtěl zachrániti, dověděv se, že nejtěžší hříchy nemají za hříchy, že podle pěkné a záhubné nauky nemají hřích za něco mravního; kolik duší bylo ve víře zvikláno, když pravil had v ráji: „Což řekl Bůh?“ to jest: Bůh neřekl. A to se opakuje až do dneška kolem nás, a proč? Protože lidé svrhli autoritu božskou a postavili za ni autoritu lidskou, to jest autoritu každého člověka pro sebe.

A co mám říci o Anglii, vlasti naší, kterou miluje katolík hned po království Božím? Je nyní v plném lesku a velebnosti na závratné výši a to tím nebezpečnější, čím náhleji se povýšila. Jaká je velikost Anglie? Je založena na pravdě božské či na síle a vůli lidské? Je hmotná nebo duchová? Dospěla té mocné výšky mezi národy mocí mravní nebo se zmohla silou jenom hmotnou? Všimněme si toho. Čím jest Anglie velká na světě? Osadami, kterých je na něm plno. Která je moralka těchto osad? Jak jich nabyli, jak jich udrželi? Vojskem. Která je moralka vojska? Loďstvo. Která je moralka loďstva? Obchod. Která je moralka kupců? Bohatství. „Žádost po penězích je kořenem všeho zla“. Průmysl. Jak pak je v našich dolech a továrnách? Odkud pochází průmyslnost Anglie? Žíla, síla, úsilí a setrvalost je mravní; ale jaká je čistota, pravda, jemnost a víra těch, kdo jsou průmyslníky? A odkud pochází ta veliká moc průmyslu? Nestopuji-li jí dobře k jejímu pravdivému pramenu, když shledávám, že je to umění užívatí vědy a podrobovati síly přírodní pod vládu člověka? Mocné bubliny bohatství, obchodu, lesku dají se odváděti od toho, že důmyslným rozumem a obratnou rukou národ anglický umí užívatí nad všechny ostatní národy světové vědy mathematické a fysické v životě praktickém. Ale kde je v tom mravnost? Neupírám Anglii velikých předností mravních, které také se odvozují z časů katolických. Vidíme ji za věků dávných, za časů normanských a saských. Můžeme jíti ještě dále.

Najdeme touž lásku k pravdě a společenskému řádu s jinými důležitými zákony mravními mezi Germany, jak je to popsáno v dějinách pohanských. Neupíráme jich, ale mravní ctnosti před věrou nejsou ovocem víry, a velikost Anglie, pokud jsem to zkoumal, je hmotná, ne mravní.

A nyní naposledy dovolte mně, abych se otázel: „Jaké jsou dějiny víry v Anglii za posledních tří století?“ Pomím spor reformační, nejprve, že o něm všichni stejně smýšlíme a pak, že vyvolal odpor. Chtěl jsem se optati, není-li nepopíratelnou událostí dějinnou, že od kralování Alžběty až do Viléma III. ubývalo neustále v Anglii víry a přibývalo pořád nevěry a skepticismu, až si po r. 1688. založila svobodomyslná filosofie literaturu, která byla v Anglii v obecné oblibě. Nová církev ničila se vnitřními sváry. Ztrácela nejhorlivější členy, kteří pořád od ní ustupovali a seskupovali se v rozličné sekty. Ačkoli se kniha modlitební a články víry neměnily, živý hlas církve, to jest její pravdivé učení měnilo se pořád od učenického puritanství až do armenského anglikanství. Duchovenstvo se unavilo domácím sporem; lidstvo ostatní sesvětštělo, sesvobodomyslnělo a stalo se nevěřícím. A přece nepovstal z lidu, nýbrž u kněžstva a církve Hoadlyho socinianismus těžko tajený a rozmohl se silně. Tak bylo v církvi nové. Mimo ni a kolem ní upadalo učení víry rychleji a hlouběji. Pochybovali o učení za učením a zamítali je; nauka o svátostech, pokání a o inspiraci pozbývala půdy, až docházíme posledního století na půdu

deistův. Kdo pak by to popíral? Anglie upadala ve víře víc a více, protože reformací zasedla na trůn autorita lidská na místo božské. To, co v Germanii přivedlo pouhý racionalismus, to by bylo bývalo, kdyby Bůh byl dopustil, přivedlo v Anglii touž všeobecnou nevěru křesťanstva.

Tu nastala reakce. Všimněte si dějin posledního století a nynějšího a řekněte mi, zdali nepopisuju věrně duševní rozvoj Anglie, když pravím, že to byly stálé a vzrůstající se spory od posledního století až po tuto dobu? Byl nejprve spor s deisty o zjevení. Byl dále spor se skeptiky o inspiraci a pravosti písma sv. Byl spor s Ariany o Nejsvětější Trojici. Byl spor se Sociniany o vtělení, o milosti, a v poslední dobu posledního století byl spor o obrácení, pokání, lítosti a vnitřním životě Božím v duši lidské. Nebyl spor posledních dvaceti let úsilím upravit víru na základě božském a na nadpřirozené milosti svátostné? Není to zbytek víry usilující nabýti dědictví, kterého pozbyla? A co tu doplnilo a dovršilo toto veliké kvašení? Přidána byla ještě jedna pravda ke článkům naší víry křestní, aby dala božskou jistotu všemu, co bylo znovu zřízeno po té, když se ukázal po zjevném odpadnutí ostatních učitelů od víry původ a autorita čistě lidská. Božská autorita všeobecné církve opět vydala v této zemi viditelné svědectví. Stolec Petrů napravil to, co pokazili naši předkové, a po třech stoletích mluví ve víře zase hlas Boží skrze biskupy katolické. Není v tom prozřetelnost? Je-li kdo bez božského podání víry, ať v tom

vidí prst Boží, kterým se ukazuje úmysl Boží tak jako rukou lidskou při stavbě. Božská autorita všeobecné církve jest opět mezi námi a zavazuje nás opět pod svědomím. Volá vás, abyste se, buďte kdekoliv, podrobovali jejímu učení, abyste podkládali rozum božskému učiteli a abyste plnili nejvyšší úkon rozumu lidského, abyste se učili od Jejího Zakladatele

Mimo církev katolickou nelze najíti skutečnosti a jistoty, v církvi katolické dostává se vám toho obojího dědictvím. Neváhejte déle. Srdcem věříme. Není to násilí rozumu činěné a já se s vámi nespírám rozumovou hádkou. Žádám od vaší vůle úkonu víry. Předcházející milost osvětluje rozum a povzbuzuje vůli, ale čeká. Čeká, aby člověka zkusila, aby uviděla, zda spolupůsobí s osvětlením uděleným. Působte tedy se světlem, kterého se vám dostalo. Odpovídejte neboť můžete: „Mluv, Pane, nebo slyší sluha Tvůj. Srdce mé jest ochotno. Není nedostatečna Tvoje pravda, nýbrž má víra je slabá. Věřím Pane, pomoz mé nevěře.“

Léta Páně 1896.

 V Duchovní knihovně roku 1899. vyšlo:

Cvičba v pokoře.

Sepsal J. kard. Pecci, nyní papež Lev XIII. Z vlastiny přeložil J. Tagliaferro.

Cena 20 h.

Nábožné hovory o účtě božského Srdce Páně.

Stran 197. — Cena 60 h.

Hořké umučení Pána našeho Ježíše Krista.

Na český jazyk převedl P. PETR HLOBIL O. S. B.

Cena 1 K 80 h.

Sv. Tomáš Akvinský.

Díl I. — Stran 157. — Díl II. a III. Stran 220.

Napsal Jos. Ševčík, Ord. Praed.

Cena I. dílu 80 h, II. a III. dílu 1 K 10 h.

Roku 1900. vyšlo:

P. Jana Roothana: Návod k rozjímání.

Z latiny přeložil a poznámkami opatřil

Cena 40 h.

Th. Dr. Ant. Kubíček

Stran 75.

Upozornění

ctěným P. T. odběratelům

„Duchovní (dříve Ascetické) Knihovny.“

Proslulým dílkem P. Roothana „**Návod k rozjímání**“ začali jsme vydávati XX. ročník „Duchovní knihovny“, pro nějž uchystány jsou velmi cenné práce. Příští číslo obsahovati bude životopis sv. Antonína Paduanského. Hledíme střídati knihy rozjímavé s výpravnými, doufajíce, že se tím zbožnému čtenářstvu „**D u c h o v n í K n i h o v n y**“ zavděčíme a kruh jeho rozšíříme.

Dovolujeme si tedy požádati o laskavé doporučení „Duchovní Knihovny“ k hojnému předplácení, které ostává přes větší drahotu tisku a papíru stejným, totiž **4 kor. ročně za 60 tiskových archů**. Je to zajisté cena mírná.

“Vydavatelstvo „Duchovní Knihovny.“